

MASARYKOVA UNIVERZITA
Pedagogická fakulta
Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání

**Elektronické žákovské knížky
z pohledů pedagogů a rodičů**

Bakalářská práce

Brno 2016

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Válek, Ph.D.

Autor práce:

Dana Hlaváčková

Klíčová slova

žakovská knížka, pedagog, žák, rodiče

Key words

pupil's record book, teacher, student, parents

Anotace

Bakalářská práce *Elektronické žákovské knížky z pohledu pedagogů a rodičů* popisuje a porovnává elektronickou a klasickou - konvenční formu hodnocení prospěchu žáků na základních a středních školách. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část popisuje hodnocení prospěchu žáků obecně, metody a formy hodnocení a zabývá se také výhodami, nevýhodami a porovnáním těchto metod a forem.

Praktická část obsahuje výzkumnou metodu formou rozhovorů. Tato metoda byla zvolena kvůli snadnému vyhodnocení a přehlednosti relevantních výstupních dat. Rozhovory budou probíhat především s pedagogy vyučujícími na vybrané ZŠ a SŠ ve Znojmě a s rodiči žáků. Pomocí tohoto výzkumu bude zjištěno, jak jsou s tímto systémem spokojeni pedagogové a rodiče žáků.

Annotation

My bachelor thesis name's *Electronic student books from the perspective of educators and parents*. It describes and compares electronic form of assessment results versus standard form at elementary and secondary schools. My thesis is divided into theoretical and practical part.

The theoretical part describes assessment results of students in general plain and it is concerned with methods and forms of assessment and their advantages and disadvantages. This part also compares these two forms.

The practical part of thesis includes research method by interviews with parents and teachers who teach at selected elementary and high school in Znojmo. I decided to use this method because of easy evaluation and clear arrangement of relevant output data. Using this research will be revealed as they are satisfied with this system, teachers and parents.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně 30. 3. 2016

Hlaváčková Dana

Poděkování

Děkuji za cenné rady a odborné vedení panu **PhDr. Janu Válkovi, Ph.D.** Jeho pomoc mi byla velkým přínosem, umožnila mi vypracovat bakalářskou práci a zkvalitnit její úroveň.

Obsah

Úvod	8
1 HODNOCENÍ	10
1.1 Pojem hodnocení	10
1.2 Školní hodnocení	11
1.3 Specifika školního hodnocení	11
1.4 Hodnocení žáků a cíle vyučování	12
1.5 Typy hodnocení	13
1.5.1 Slovní hodnocení	15
1.6 Formy hodnocení	17
1.6.1 Formy hodnocení v zahraničních školách	18
1.7 Vývoj českého školství	21
1.8 Alternativní školy	22
1.9 Spolupráce rodičů se školou	24
1.10 Klasifikace v českém školství	26
1.10.1 RVP – rámcový vzdělávací program	28
1.10.2 Školní vzdělávací program – ŠVP	29
2 DOKUMENTACE VE ŠKOLSTVÍ	30
2.1 Dokumentace ve škole	30
2.2 Dokumentace pedagoga	31
2.2.1 Třídní kniha	31
2.2.2 Žákovské knížky / indexy	32
2.2.3 Výhody a nevýhody klasické konvenční dokumentace	32
3 ŠKOLNÍ ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY	34
3.1 Pojem školní elektronický informační systém	34

3.2 Elektronická žákovská knížka	36
3.3 Elektronická třídní kniha	37
3.4 Výhody a nevýhody EŽK podle názorů na internetu	37
3.5 Elektronické informační systémy a jejich odlišnosti	38
4 PRAKTICKÁ ČÁST	42
4.1 Kvalitativně orientovaný výzkum a jeho fáze	42
4.2 Stanovení cíle výzkumu.....	43
4.3 Výběr prvků pro zkoumání.....	43
4.4 Cíl výzkumu, výzkumné otázky	44
4.5 Volba výzkumné metody, tvorba podkladů.....	45
4.6 Rozhovory	46
4.6.1 Respondenti - učitelé	46
4.6.2 Respondenti – rodiče	47
4.6.3 Prostředí rozhovorů	47
4.7 Výsledky rozhovorů s pedagogy	48
4.8 Výsledky rozhovorů s rodiči.....	54
4.9 Vyhodnocení rozhovorů	58
5 Doporučení pro praxi – návrh řešení	59
Závěr	60
Použité informační zdroje.....	62
Přílohy	64
Příloha č. 1	64

Úvod

Každý pedagog by měl mít zájem o svůj obor a měl by se orientovat v inovacích a trendech v pedagogice.

Jako potenciální pedagog se ráda zajímám o novinky v oboru pedagogiky a právě z toho důvodu jsem zvolila téma své bakalářské práce *Elektronické žákovské knížky z pohledu pedagogů a rodičů*. Hodnocení a sebehodnocení má velký význam z hlediska rozvoje osobnosti a pedagog si tímto způsobem může ověřit své výchovné a vzdělávací působení na žáky během vyučovacího procesu. V současné době se stále častěji objevuje požadavek na využívání moderních technologií v různých oblastech společnosti. Nabízí se otázka, zda je toto řešení vždy tím nejlepším. Z toho důvodu jsem zvolila jako praktickou část výzkumnou metodu s cílem zjistit, zda je pro pedagogy a rodiče žáků vhodným řešením takzvaně „jít s dobou“. Pomocí rozhovorů bude zjištěno, jaký názor a postoj mají k elektronickým informačním systémům rodiče žáků a učitelé. V rámci zlepšení komunikace mezi školou a rodičem by bylo vhodné výsledky výzkumu dle přání škol publikovat nebo alespoň poskytnout pro další účely ve vzdělávání.

Věřím, že výsledky výzkumu i výzkum samotný pomohou nejen mě, ale také všem, kteří si moji práci přečtou, pochopit systém hodnocení a jeho využití v praxi.

Cíle bakalářské práce

Cílem TEORETICKÉ ČÁSTI je objasnit pojem hodnocení a jeho význam. Dále se zaměříme na vznik a rozvoj elektronických třídních knih a e-žakovských.

Cílem PRAKTICKÉ ČÁSTI, tedy výzkumu, je zjistit, jaký mají názor učitelé a rodiče na využívání elektronických žakovských knížek a zápisu do třídních knih. Rovněž bude zjištěno, jak jsou s informačními systémy spokojeni a zda jim rozumí a orientují se v nich.

V rámci předložení výzkumu pedagogům, kteří jsou rovněž rodiči, budou výsledky pravděpodobně zajímavé, protože z pedagogického hlediska mohou mít respondenti jiný názor než z pohledu rodičovského.

1 HODNOCENÍ

V životě člověka se hodnocení objevuje prakticky v každé situaci. Téměř každá lidská činnost směřuje ke stanovenému cíli. Je na každém z nás, jak se snažíme tohoto cíle dosáhnout a jaké k tomu máme prostředky. Ne vždy jsou k tomu ideální podmínky a některé úkoly si vyžadují větší úsilí než jiné. Pokud se nám něco nedaří a k cíli se nemůžeme dostat, jsme samozřejmě nervózní a děláme zbytečné chyby. Bez chyb byl by náš život nudný a neexistovaly by žádné výzvy.

V této kapitole se zaměříme na samotný pojem hodnocení, proč je nezbytné a také se dozvíme jaká specifika má školní hodnocení. Metod a forem hodnocení je mnoho a je důležité se zaměřit na to, abychom využívali ty nejvhodnější s ohledem na žáka a situaci, ve které hodnotíme. Kapitola je vstupním bodem celé práce, jelikož je zaměřena na podstatu hodnocení a od ní se odvíjí další aspekty práce.

1.1 Pojem hodnocení

Hodnocení je nedílnou součástí našeho života a velmi nám pomáhá posunout se dál, aniž si to uvědomujeme. V případě úspěchu nás motivuje k dalším činům, a v opačném případě nám pomáhá pochopit, co jsme udělali špatně a proč se nám nedaří cíle dosáhnout. V této kapitole se budeme věnovat především hodnocení obecně, školnému hodnocení a proč je tak důležité právě ve školním prostředí. Hodnocení má svá specifika, formy, metody a různé typy. Každý pedagog pracuje s hodnocením v podstatě každý den a je proto velmi důležité, aby bylo spravedlivé a účelné.

1.2 Školní hodnocení

Ve školním prostředí je hodnocení jedno z nejdůležitějších hledisek. Pedagog tímto procesem provádí kontrolu svého působení na žáky a zároveň ověřuje dosažené výsledky žáků.

„Hodnocení žáků ve vyučování je také jediné hodnocení v životě člověka, které je ve své podstatě systematické.“ (Pasch, 1998, s. 104).

„Všechna ostatní hodnocení, se kterými se člověk ve svém životě zákonitě setkává (některá pro něho mohou být významná, jiná zase velice tvrdá!), mají charakter až příliš všeobecný a značně náhodný. Potřebnost či dokonce nezbytnost hodnocení žáků ve vyučování je dalším významným specifickým atributem školního hodnocení. Potřeba hodnotit žákovu práci a její výsledky ve vyučování byla plně prokázána některými experimenty, které se ve světě i v České republice realizovaly.“ (Kolář, 2009, s. 9)

1.3 Specifika školního hodnocení

„Specifičnost hodnocení žáků ve vyučování je dána tím, co hodnotíme na sledované činnosti a kdy hodnocení provádíme. U řady lidských činností totiž hodnotíme samotný proces oné činnosti až po jejím ukončení, tedy na základě dosažení nebo nedosažení projektovaného výsledku, jinak řečeno zajímá nás především výsledek provedené činnosti – ten hodnotíme.“ (Kolář, 2009, s. 9)

Při hodnocení žáků ve škole jde především o hodnocení průběžné, ale také jde o kvalitu procesu učení. Ve škole nehodnotíme pouze dosažené výsledky, ale také například to, jak se působení žáka ve škole odráží na jeho osobnosti. Můžeme pozorovat a hodnotit, jaké vztahy má žák ke škole, k jednotlivým učitelům, spolužákům či k samotnému učivu jednotlivých předmětů. Ve školním hodnocení je také důležitá zpětná vazba. Podle ní se učitel řídí, dozví se, zda je jeho výchovně-vzdělávací působení účinné. Hodnocení tedy není důležité jen pro žáky, ale také pro učitele v rámci jeho sebezdokonalování a sebereflexe.

Ve škole se rozvíjí žákova osobnost. Nesmíme tedy zapomínat na důležitost školního hodnocení v rámci rozvoje potřeb. Žák má potřebu být úspěšný, potřebu uznání, výkonu či potřebu patřit mezi ostatní – zapadnout do kolektivu. Učitelovo pojetí výuky má velký vliv na získání pozornosti a vzbuzení zájmu u žáka.

Každý učitel by se ve svém předmětu měl výborně orientovat, měl by mít zkušenosti a dokázat žáky nasměrovat ke stanovenému cíli. Pokud již učitel ztratil zájem o svůj předmět, žáci nebudou mít inspiraci ani zájem o zvolený obor studia.

1.4 Hodnocení žáků a cíle vyučování

Hodnocení žáků je přímo spojeno s cíli výuky. Jedno z prvních a důležitých hledisek při přípravě na výuku je právě ono stanovení vzdělávacích a výchovných cílů. Musíme vycházet z toho, s jakou skupinou žáků pracujeme, zda jsou méně či více nadaní, s ohledem na jejich věk a jejich potřeby a zájmy.

„Vhodně formulované dílčí cíle usnadní učiteli ujasnit si, jak bude prováděno zjišťování dosažených výsledků a jak budou různé úrovně výsledků žáků hodnoceny. Můžeme tedy říci, že cílová kategorie (cílová norma) je v podstatě základním kritériem každého hodnocení.“ (Kolář, 2009, s. 9)

Cíle ve vyučování jsou velmi složitou kategorií a každá kategorie má své specifické cíle. V tomto případě můžeme využít tzv. BLOOMOVU TAXONOMII cílů (Bloom, 1956). Taxonomie dělí výukové cíle do tří oblastí:

- cíle kognitivní – oblast znalostí,
- cíle psychomotorické – oblast dovedností,
- cíle afektivní – oblast postojů.

Cíle kognitivní – jedná se o poznatky, které si mají žáci zapamatovat a poté jsou schopni je reprodukovat při zkoušení či testu, musíme brát v potaz intelektuální dovednosti žáků, aby byli schopni si osvojit učivo a rozlišovat vztahy mezi jevy a poznatky.

Cíle psychomotorické – vztahují se především k výkonům žáků při činnosti, kterou se již naučili v teoretické přípravě – např. pokud žák umí teoreticky připravit pokrm podle receptu, musí se také naučit tento pokrm uvařit.

Cíle afektivní – učení se správným normám chování ve společnosti, utváření postojů.

1.5 Typy hodnocení

Existují různé typy hodnocení a vhodnou volbou můžeme dosáhnout požadovaného výsledku. Každá z forem hodnocení má své klady a zápory. Pedagog musí rovněž brát v potaz situaci, ve které hodnocení probíhá, vztah ke konkrétnímu žákovi a k předmětu hodnocení. V odborné literatuře se setkáme s různými typy hodnocení podle autorů, kteří je rozdělují podle odlišných hledisek.

Podle vztahové normy, kterou využívají učitelé při hodnocení, můžeme rozlišit:

- a) **hodnocení sociálně normované** - porovnáváme výkony žáka s výkony celé třídy,
- b) **hodnocení individuálně normované** - výkon žáka je porovnáván s jeho předchozími výkony.

Hodnocení sociálně normované je vhodné pro využití stejného měřítka pro celou třídu a vzniká nám tedy i určitá soutěživost, která podporuje žáky a může je také motivovat, aby dosáhli co nejlepších výkonů. Jedná se tedy o iluzi objektivního hodnocení. (Kolář, 2009, s. 32)

Hodnocení individuálně normované je orientováno na hodnocení jednotlivých výkonů každého žáka. Můžeme tedy sledovat jeho pokrok a postupné přiblížení se cíli výuky. Žák sám může pozorovat, zda se zlepšuje nebo zhoršuje.

Oba druhy hodnocení se mohou velmi dobře doplňovat a je na každém učiteli, jakou formu zvolí.

V odborné literatuře se můžeme setkat s několika dalšími typy hodnocení:

- formativní hodnocení – slouží jako zpětná vazba učiteli i žákům, je zaměřeno na odhalování chyb, obtíží a nedostatků;
- finální hodnocení – jedná se o konečné hodnocení, které určuje úroveň dosažených znalostí, např. vysvědčení;
- normativní hodnocení – hodnocení výkonu jednoho žáka s ohledem na jeho předchozí výkony;
- diagnostické hodnocení – zaměřuje se na odhalení problémů a obtíží s učivem;
- interní a externí hodnocení – interní hodnocení provádí učitel ve třídě a externí provádějí osoby mimo školu;
- formální a neformální hodnocení – neformální je založeno na průběžném pozorování žáků ve třídě, formální hodnocení probíhá na základě předchozího upozornění a žáci mají možnost se předem připravit na test či zkoušku;
- průběžné a závěrečné hodnocení – průběžné hodnocení provádíme během školního roku a závěrečné hodnocení se provádí většinou na konci nějakého bloku, např. čtvrtletí, pololetí či na konci školního roku.

Každé hodnocení má svá specifika, některé formy hodnocení jsou vyžadovány školou (finální hodnocení – vysvědčení) a některá jsou na rozhodnutí učitele. Obecně vzato, je vyžadováno žáky hodnotit průběžně po dané školní období - čtvrtletí, pololetí a poté za celý školní rok. Hodnocení může být slovní, písemné či vyjádřeno pomocí klasifikační stupnice - známek. V některých školách, např. v alternativních, není vyžadováno vysvědčení vyjádřené formou známek. Žáci jsou hodnoceni slovně na základě jejich rozvoje a úrovně jejich intelektu a zralosti. (Kalhous, 2009, s. 405)

1.5.1 Slovní hodnocení

Učitelé počátkem 90. let usilovali o možnost neznámkovat žáky známkami a bojovali o výjimku hodnotit žáky slovně. Pouze učitel 1. – 3. třídy měl možnost si vybrat, zda bude žáky hodnotit slovně nebo pomocí známek. Tato možnost byla povolena v polovině 90. let, ale pouze se souhlasem rodičů. Od roku 2005 mají možnost žáky hodnotit oběma formami učitelé základních škol.

Pro rodiče a žáky samotné představuje známka symbol a úroveň znalostí, proto je velmi těžké získat souhlas rodičů. Oficiálně není nutný, ale v praxi je vhodné ho mít. Slovní hodnocení je obecně považováno za méně hodnotné, i když se spíše jedná o předsudek. Každý rodič podvědomě vyžaduje od dítěte jedničky, snad proto, aby měl pocit, že právě jeho dítě je nejlepší. (Vališová, 2011, s. 261)

Při využití slovního hodnocení zohledňujeme nejen úspěchy v konkrétních předmětech, ale především rozvoj kognitivních dovedností, jeho samostatnost, sociální vztahy, rozvoj komunikativních schopností a můžeme tedy komplexně vystihnout žákovy silné a slabé stránky. Ze slovního hodnocení lze velmi snadno vyčíst, v čem je žák dobrý a které předměty mu dělají problémy. Z hlediska správného vývoje osobnosti žáka je také velmi důležité sebehodnocení. Žák si může sám ověřit, v čem dělá chyby a ve kterých oblastech by se měl zlepšit.

Pedagog provádí hodnocení průběžné a závěrečné. To se týká známkování i slovního hodnocení. Slovní hodnocení může pedagog provádět ústně, písemně či pomocí konkrétních prací žáků a jejich představení rodičům například na třídních schůzkách. V průběžném hodnocení se objevují dosažené výsledky v určitém období a doporučení pro zlepšení žáka v určitých oblastech. Žák má dostatek času zjistit, v čem se má zlepšit a na kterých složkách učiva více zapracovat.

Slovní hodnocení se uplatňuje také v písemné formě závěrečného hodnocení - pololetí, konec školního roku. Slovní hodnocení ve formě vysvědčení obsahuje zejména konkrétní výsledky žáka za určené časové období, ve druhém pololetí popisuje způsobilost postoupit do dalšího ročníku. Pedagog v něm vyjadřuje podporu pro zvládnutí překážek a obtíží. Celé hodnocení by mělo být v pozitivním smyslu, aby žáka motivovalo v dalším studiu. Hodnocení není určeno pouze pro žáka, ale také pro jeho

rodiče. Proto by mělo být psáno ve druhé či třetí osobě nebo jejich kombinaci. Slovní hodnocení může částečně nahradit známkování nebo ho doplňovat.

V některých školách je také využíváno sebehodnocení žáků. Pedagog může například vytvořit hodnotící listy, které žákům rozdá, a podle potřeby provádí žáci sebehodnocení. Hodnotící listy mohou sloužit pro informace rodičům na třídních zkouškách, ale také jako zpětná vazba učiteli. Pedagog se může sám rozhodnout, jakou formou budou listy zpracovány. Mohou zde být kolonky, ve kterých jsou předepsány jednotlivé předměty a žáci pouze označí, jak předmět zvládají pomocí obrázků – „smajlíků.“

Pro starší žáky může pedagog navrhnout listy, do kterých píše vlastní text, podle znalostí a stupně osvojení vědomostí v určitém předmětu. Sebehodnocení může velmi pomoci učiteli v jeho dalším rozvoji ve výchovně vzdělávacím procesu.

„S žáky je potřeba provádět reflexi a využívat k tomu otázek typu „CO“ a „PROČ“. Žákům je třeba podat pomocnou ruku, aby zjistili, v čem jsou úspěšní, a aby poznali, kde a jak se mohou napříště zlepšit. K tomuto poznání jim pomohou např. tyto otázky:

- *Co jsem se naučil?*
- *Co se mi ve škole daří?*
- *Co si mohu ještě vylepšit?*
- *Co se chci letos naučit?*
- *Co mi dělá ještě trochu problémy?*
- *Proč jsem se zlepšil v matematice?*
- *Proč mě učitel takto hodnotil?*
- *Proč moje práce nedopadla dobře? apod.“* (Kolář, 2009, s. 152)

1.6 Formy hodnocení

Formy hodnocení umožňují učitelům vyjádřit spokojenost s výsledky žáků. Je na každém učitelovi, pro jakou formu hodnocení se rozhodne. Obecně ale platí, že se ve školách využívá klasifikační stupnice - známkování. Existují různé názory na tuto problematiku, ale zmíněná stupnice si postupem času vyčlenila své místo a je stále nejfrekventovanější formou hodnocení. Samozřejmě se objevují názory typu, že klasifikační stupnice neposkytuje dostatečný prostor pro optimální vyjádření žákova pokroku a zlepšení a není zde možnost pro individuální hodnocení jednotlivých žáků. Přesto klasifikační stupnice poskytuje pevnou oporu pro vzdělávání a díky ní můžeme rozřadit výsledky žáků dle požadovaných kritérií.

Některé školy, zvláště první stupně základních škol, mohou využívat také hodnocení pomocí obrázků. Jistě jste se setkali s dítětem, které nosí ve své první žákovské knížce – tzv. notýsku, razítka s motivy zvířátek podle dosaženého úspěchu. Tohle obrázkové hodnocení je vhodné právě pro menší žáky, protože ještě nemají vztah ke známkám. Razítka mají funkci hodnotícího prostředku, ale nese dětský podtext. Ve vyšších ročnících se od tohoto „známkování“ přechází na klasickou klasifikační stupnici. Pro žáky se stává prioritou sbírání jedniček. Čím jsou žáci starší, tím se formuje jejich nadání pro různé předměty. Postupem času se podle klasifikační stupnice dozví, které předměty jsou pro ně lehké a kterým musí věnovat více času a úsilí.

V současné době se v České republice metodice hodnocení a jeho rozvoji nevěnuje dostatečná pozornost. Učitelé by rádi zdokonalili své hodnotící postupy, ale nemají čím se řídit. Co se týká publikací a odborné literatury, nastalo momentálně období stagnace. Nejvyšší publikace vznikly před rokem 2000, některé kolem roku 2004. Jsou tedy poměrně staré. V současné době se rozvoji vzdělávání věnují mladí studenti vysokých škol a různé organizace. Při Masarykově univerzitě například vzniklo Centrum vzdělávání, výzkumu a inovací v informačních a komunikačních technologiích, zkr. CERIT. Problematice hodnotících systémů se také věnuje portál inkluzivní škola.cz, který se zaměřuje především na formy hodnocení v zahraničních zemích, důvodem je pochopení žáků a studentů přijíždějících z cizích zemí. Společnost META, o.p.s. vydala knihu s názvem Jaká je škola u nás doma, ve které se můžeme dozvědět, jak funguje škola v jiných státech a světadílech.

1.6.1 Formy hodnocení v zahraničních školách

Každá země má svá specifika školního hodnocení. Portál [inkluzivní škola.cz](http://inkluzivni.skola.cz) se této problematice věnuje s ohledem na migranty z cizích zemí. V současné době je migrační krize a proto je zde uveden např. Afghánistán, ze kterého přicházejí také imigranti. Pro úspěšné začlenění do kolektivu školní třídy je lepší, aby se učitelé seznámili s jejich dosavadním systémem hodnocení, aby se vyhnuli diskriminaci a usnadnili žákům zapojit se do českého systému vzdělávání. Země jsou vybrány náhodně, jelikož mají odlišné systémy hodnocení prospěchu žáků.

UKRAJINA

Na Ukrajině funguje podobný systém vzdělávání jako v České republice, jen s nepatrnými rozdíly. Základní škola je jako u nás rozdělena na první a druhý stupeň. Na konci devátého ročníku absolvují žáci test ze čtyř předmětů a ti, kteří uspějí, obdrží vysvědčení o absolvování základní školy. Klasifikační stupnice na základních a středních školách je 12 stupňová, přičemž známka 1–3 odpovídá našemu stupni nedostatečně, 4–6 dostatečně, 7–9 dobře a 10–12 výborně. Na vysokých školách funguje systém amerického známkování, pouze s tím rozdílem, že nemají známku D, mají tedy čtyři stupně A, B, C a F.

MONGOLSKO

Vzdělávací systém v Mongolsku zahrnuje předškolní a všeobecné školy (základní, nižší a vyšší střední školy). Neexistuje základní a střední vzdělávání odděleně. Základní školství je čtyřleté, a to pro děti ve věku 8–12 let. Postup je až do 4. třídy automatický – na konci skládají žáci zkoušku. Poté následuje nižší střední škola na další čtyři roky (do 16 let věku), tím končí povinná školní docházka. Školství na této úrovni je zdarma. Na každém stupni střední školy skládají žáci zkoušku. Na konci nižší a vyšší střední školy skládají potom státní zkoušku.

Známkování se podobá americkému, tedy stejně jako na Ukrajině, A – F. Přičemž chybí známka D. A – výborně, B – dobře, C – dostatečně, D - nedostatečně.

RUSKO

Ústava a zákon o školství garantuje bezplatné a snadno dostupné základní vzdělání – devítileté. V současné době zde fungují v rámci základních škol nové vzdělávací programy. Program **Triz** se zaměřuje na dětskou představivost a rozvoj a pochopení různých procesů. Program **Razvitije** je určen pro děti, které mají vysokou úroveň intelektuálních schopností. Program **Raduga** se věnuje mladším dětem do 6 let, které se učí pomocí her, hudby a tělesné výchovy. Všeobecné základní vzdělávání je podobné našemu českému – ruština, literatura, matematika, přírodní vědy a tělesná výchova. Žáci se učí správné životosprávě, hygieně a kulturní a sociální stránce života.

Střední vzdělávání se dělí podobně jako v Mongolsku na nižší střední vzdělávání (V. – IX. třídy), které je součástí povinné docházky, a kompletní střední vzdělávání, které navazuje třídou X. - XI.

Klasifikační stupnice v Rusku obsahuje stupně 5 – výborně, 4 – dobře, 3 – dostatečně a 2 – nedostatečně – tedy opačné k české stupnici.

AFGHÁNISTÁN

Vzdělávání v Afghánistánu je velmi ovlivněno politickou situací a také náboženstvím. Je jednou z nejméně rozvinutých zemí světa. Bylo prokázáno, že v 80. letech zde bylo negramotných 90 % populace. V současné době se gramotnost zvyšuje a různé organizace se snaží o rozvoj škol na tamním území. Některé školy jsou vyhrazeny pro jen pro výuku dívek a některé pouze pro chlapce. Základní vzdělání zajišťuje vláda, komunity či mešity. Střední školy zde nejsou rozšířené a docházka není povinná. Jsou soustředěny především ve velkých městech. Ani pedagogové nemají požadovaný stupeň vzdělání. Byl vytvořen strategický plán, který má zajistit zvýšení úrovně pedagogického vzdělání učitelů a zvýšení počtu žáků navštěvujících základní školy.

RAKOUSKO

Rakouský vzdělávací systém je podobný českému. Dítě nastupuje po dosažení 6 roku života na **čtyřletou obecnou školu**. Cílem je poskytnout dětem všeobecně vzdělání se zaměřením na rozvoj jejich sociálních, emocionálních, intelektuálních a tělesných schopností. Po absolvování čtyřleté obecné školy mají žáci možnost pokračovat buď na **hlavní škole** (měšťanská) nebo **nižší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy** (AHS). Oba tyto stupně jsou čtyřleté. Hlavní školy poskytují žákům základní všeobecné vzdělání a předávají jim znalosti potřebné na přestup do škol sekundárního stupně II. Nižší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy připravuje žáky ve sféře rozšířeného a obsáhlého vzdělávání. Po absolvování těchto škol mají žáci možnost pokračovat ve vzdělávání všeobecném nebo odborném. Studium na těchto školách je rovněž čtyřleté a je ukončeno maturitní zkouškou.

Vyššího stupně všeobecně vzdělávacích vyšších škol (AHS) poskytují žákům všeobecné vzdělání, které je vhodné pro následné studium na vysokých školách či univerzitách. V porovnání s českou soustavou školních institucí se jedná o gymnázia. Pokud si žáci zvolí odborné studium, mohou navštěvovat **odborné střední** (BMS) či **odborné vyšší školy** (BHS).

Odborné střední školy začínají po osmém školním roce a trvají mezi jedním a čtyřmi roky. **Odborné vyšší školy** začínají rovněž po osmém školním roce a mohou být po pěti letech zakončeny maturitou. Nabídka odborných škol je téměř stejná jako v ČR. Obory studia tedy mohou být například technické, zemědělské, umělecké či školy sociálních oborů a služeb. Úspěšné zakončení je považováno jako kvalifikace pro výkon odpovídajícího povolání. (Čáková, 2006)

1.7 Vývoj českého školství

Školství, jak ho známe dnes, se začalo formovat v druhé polovině 18. století. Společnost se začala dělit na šlechtu a poddané. Největší a nejvýznamnější reformou na našem území je Tereziánská reforma. Byla zavedena všeobecná vzdělávací povinnost pro děti poddaných. Marie Terezie, jedna z nejdůležitějších postav v dějinách historie školství vydala **všeobecný školní řád**, který měl za úkol dát rovnoprávné poskytování vzdělání všem dětem bez ohledu na věk či majetkové poměry v rodině. V tehdejší době měly děti bohatých domácích učitele, kteří za nimi docházeli domů.

Za vlády Marie Terezy byla zavedena povinná školní docházka a její syn Josef II. pokračoval v reformách a změnách. Od roku 1780 byla zavedena povinná školní docházka i pro dívky a rodičům, kteří svoje děti do školy neposílali, hrozily dokonce pokuty.

Když nastalo období národního obrození, na přelomu 18. a 19. století, objevily se zde tendence učitelů - vlastenců k osvětové výuce a bránili se germanizování. Problémy nastaly především v důsledku válek. České území bylo pod vlivem německé říše a ve školách převládala výuka v německém jazyce. Tohle období bylo těžké nejen pro školství.

Mezi hlavní představitele české pedagogiky patří například **Gustav Lindner**, který propagoval především vyšší vzdělání dívek a povinnost pedagogů mít vysokoškolské vzdělání. Byl prvním profesorem pedagogiky na Karlově univerzitě.

Dalším významným představitelem byl první československý prezident **Tomáš Garrigue Masaryk**. Podle jeho filozofie hlubokého poznání je hlavní složkou výchovy mravní formování osobnosti. (SOU a SOŠ Lomnice, 2002)

V období první republiky se nejvíce o reformu zasloužil tehdejší docent Filozofické fakulty UK **dr. Václav Příhoda**, od jeho jména je také odvozena tzv. **příhodovská reforma**. Tento původně středoškolský profesor navštívil během svých studijních cest USA a v polovině dvacátých let již publikoval návrhy na reformu školství v Československu. Nejvíce kritizoval dosavadní školský systém, vadilo mu, že v systému školství nefungují demokratické přístupy, jelikož nebyly poskytovány stejné podmínky všem žákům a studentům. Velkou roli hrály majetkové poměry a společenské vrstvy, ze kterých děti pocházely. Doporučoval **diferencované vzdělávací programy**,

kteře měly více vyhovovat potřebám dětí podle zaměření, které je zajímalo a kterému se chtěly dále věnovat.

Druhým bodem byla **reforma vnitřní**, která kromě diferenciacce zavedla změnu organizace vzdělávání, snížení počtu učebních předmětů, nové metody a způsoby hodnocení žáků. Prosazoval společenské aktivity, které měly děti připravit na život občana a využívat individuální způsoby učení. V této době bylo neustále se měnící politické klima, což způsobilo, že Příhodův návrh na změnu školského systému nebyl povolen. V literatuře se uvádí jako příčina neúspěchu reformy válečná situace, ale spíše za to mohly předsudky - taktické chyby. Školský systém tedy pokračovat ve své dosavadní podobě - tedy téměř beze změny. (Vališová, 2011, s. 82)

Významnou událostí českého školství byl po roce 1989 také vznik alternativních škol. Proběhly rovněž změny kurikula, které se týkaly možnosti vlastních úprav obsahu vzdělávání či tvorba vlastního vzdělávacího programu. V současné době jsou využívány RVP a ŠVP, podle kterých je určován obsah vzdělávání na všech stupních škol.

1.8 Alternativní školy

Školy s odlišnou organizací vyučování nazýváme jako alternativní. Jedná se především o využívání metod výuky formou her a je zde kladen důraz na přátelskou atmosféru. Dítě není do žádné činnosti nuceno, velký důraz je kladen na individuální potřeby jednotlivých žáků, stupeň rozvoje a intelekt. Alternativní školy jsou vhodné pro děti, které nejsou schopny se přizpůsobit režimu tradičních škol.

„Pojem alternativní škola nebo alternativní vzdělávání je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům, jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj.“ (Průcha, 2001, s. 17)

Při výuce v alternativních školách není využíváno například typického „zvonění“ po skončení učebního bloku. Pedagog ukončí blok podle stupně únavy žáků, nebo když vyhodnotí, že se žáci o danou problematiku zajímají, posune konec bloku na později. Komunikace s rodiči žáků je v tomto systému vzdělávání rovněž velmi důležitá.

Předpokládá se, že rodič zná své dítě nejlépe a je třeba se každému žákovi věnovat s ohledem na jeho povahové vlastnosti a potřeby.

V České republice najdeme čtyři typy alternativních škol:

- Montessori – MŠ, 1. i 2. stupeň ZŠ
- Waldorfská – MŠ, ZŠ, SŠ
- Daltonská – MŠ, ZŠ, SŠ
- Jenská – pouze ZŠ

V alternativních školách převažuje slovní hodnocení. Učitelé jsou přesvědčeni o tom, že slovní hodnocení je konkrétnější a lze lépe vyjádřit žakovy silné a slabé stránky. Slovní hodnocení je také srozumitelnější i pro žáky samotné. Další důležitou aktivitou je také možnost sebehodnocení žáků.

„Podstatou sebehodnocení je, že žáci jsou zodpovědní za své učení a jsou do procesu učení (stejně tak do procesu hodnocení) aktivně zapojeni. Sebehodnocení může žákům pomáhat zlepšovat proces učení. Z didaktického hlediska je možné sebehodnocení chápat jako kompetenci podporující samostatnost a nezávislost na učiteli.“ (Kolář, 2009, s. 151)

Současná legislativní úprava alternativních škol v České republice má své trhliny, ale do budoucna bude těchto škol přibývat, takže můžeme předpokládat, že se bude této záležitosti věnovat více pozornosti.

Příklad slovního hodnocení ZŠ Montessori Kladno:

„Milá Barunko,

již druhý školní rok jsi zákyní třídy Montessori. Objevuješ zajímavosti našeho rodného jazyka. Znáš druhy a třídění hlásek, pravopis ů/ú, psaní y/i po měkkých a tvrdých souhláskách. Víš, co jsou to homonyma, antonyma a synonyma. Seznámila ses se stavbou slova a se správným psaním párových souhlásek. Stále ráda vymýšlíš vlastní pohádky a příběhy. Svůj písemný projev kontroluj, aby to, co už o jazyce znáš, jsi také dobře používala.

Poslední měsíc jsi trochu pracovala s násobilkou a v naší „bance“ jsi sčítala, odečítala a dělila s materiálem čtyřciferná čísla. Báro, v životě je potřeba umět i dobře počítat, vždyť matematika je všude kolem nás. Ve 3. třídě Ti doporučuji více se na ni zaměřit.

Zajímá Tě hodně věcí kolem Tebe, příroda zřejmě stále vede. Letos jsi měla možnost poznat podmínky pro náš život a dozvědět se zajímavé informace o světle a teple, vodě a vzduchu.

Barunko, jsi milá a komunikativní dívka. Když budeš své práci věnovat více pozornosti a vynaložíš více chuti a vstřícnosti, uvidíš, že i Tvůj zájem bude uspokojen. Pracuj na zlepšení pořádku a systému své práce.

*Hezké prázdniny Ti přeji a těší se na tebe ve 3. třídě ...“
(Kritické listy – 13/2003, s. 24)*

1.9 Spolupráce rodičů se školou

Základem úspěšného začlenění do společenského života je rodina. Dítě si nese vzorce chování a základní návyky právě z domácího prostředí a poté se to promítá i do školy. Pokud dítě vyrůstá v klidném, bezpečném a zdravém prostředí, je zde větší šance na jeho dřívější začlenění do společnosti. Pro správnou komunikaci se žáky a jeho rodiči je dobré vytvořit co nejvhodnější podmínky. Ne každý rodič má zájem o aktivitu spočívající ve spolupráci se školou a je třeba ji rozvíjet.

Interakce škola – rodič může probíhat několika různými formami. Mezi základní a obvyklé řadíme tyto formy:

- písemná zpráva rodičům a její navrácení do školy,
- konzultace na přání rodiče,
- rodičovské schůzky,
- školní časopis,
- rada školy,
- sdružení rodičů.

Tyto interakce jsou pouze základní. Nejsou však běžné na všech školách. Pokud probíhají rodičovské schůzky nekvalitně, rodiče se například nezúčastňují, není jejich efekt příliš příznivý. (Čapek, 2013, s. 28)

SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍMI ŠKOLAMI

Jak již bylo zmíněno, interakce rodičů se školou by mělo probíhat alespoň těmi nejzákladnějšími způsoby – minimálně třídními schůzkami. Při porovnání se systémem zahraničních škol můžeme pozorovat, že v některých zemích jsou v tomto ohledu pokrokovější a rodiče mají tendence se výuky více zúčastňovat.

Čapek (2013) ve své knize uvádí několik rozhovorů s rodiči ze zahraničí. Pro představu byl vybrán jeden z nich.

RODIČ ŽÁKA KINGSTON ELEMENTARY SCHOOL, VIRGINIA BEACH, USA

„Rodičovské schůzky se konají na začátku nového školního roku, kdy jsou představováni noví učitelé. Rodiče se během školního roku setkávají s třídním učitelem jednou až dvakrát v každém klasifikačním období a mimo ně podle potřeby. Tyto schůzky trvají obvykle dvacet minut...Zajímavostí je systém, který slouží k oznamování předčasného odchodu žáka ze školy, absence apod. V takovém případě funguje na této škole program, který pomocí automatizovaného hlasového systému zavolá na mobilní číslo rodičů, na telefonní číslo domů nebo nechá zprávu na e-mailu a informuje o zpožděních, absenci a jiných mimořádných událostech...Velmi aktivní je PTA (Asociace rodičů a učitelů), která je zodpovědná za získávání finančních prostředků pro školu, mimoškolní aktivity a společenské události, které slouží k soudržnosti mezi školou a všemi rodinami...“ (Čapek, 2013, s. 40)

Je zřejmé, že každý stát, země či město má systém interakce zavedený jiným způsobem, ale dle srovnání je zřejmé, že český systém není obecně ještě na takové úrovni, jako ostatní. Je namístě se zamyslet a být v tomto ohledu pokrokovější.

1.10 Klasifikace v českém školství

Klasifikací je míněno vnější formální hodnocení žáka – známka. Pomocí známek vyjadřuje učitel žákovy schopnosti, dovednosti, postoje, pokrok a vývoj v oblasti kognitivní, ale na druhé straně také může obsahovat vztah učitele k žákovi, jeho vztah ke škole a k určitým předmětům. Má se tedy za to, že pouhá známka nemůže vyjádřit obsah všech oblastí žákovy osobnosti. Podle Amonašviliho (1987, s. 24) zjistíme v každodenní vyučovací praxi, že když děti získají za určité konkrétní znalosti, dovednosti a návyky známku, pak už se k nim téměř nikdy nevracejí, aby si je doplnily a upřesnily. Amonašvili (1987, s. 55) rovněž říká, že tendence „učit se kvůli dobrým známám“, se objevuje již u žáků 3. ročníku ZŠ.

„Rozdílné názory na klasifikaci svědčí o tom, že ji nemůžeme odmítnout a už vůbec ne administrativně zrušit, jak tomu bylo v případě výnosu ministerstva školství při odstranění školní klasifikace v prvních třídách základní školy v roce 1988 – 1989.“ (Kolář, 2009, s. 87)

Učitel získává podklady pro hodnocení žáků různými metodami a formami. Je nutné žáky neustále pozorovat, musí také kontrolovat připravenost žáků na jednotlivé předměty a v neposlední řadě také plnění stanovených domácích úkolů. Podle ŠVP je stanoveno, kolik písemných či ústních zkoušek musí žák v daném školním roce či pololetí vykonat. Další metodou mohou být kontrolní a didaktické testy. Klasifikační stupnice v České republice je stanovena následujícím způsobem:

Tab. 1 Klasifikační stupnice základních a středních škol v ČR

Stupeň	Hodnota
výborně	1
chvalitebně	2
dobře	3
dostatečně	4
nedostatečně	5

Pedagog může rozlišovat jednotlivé známky při zápisu do elektronického systému. Například známka z ústního zkoušení má vyšší váhu (např. 6) než známka z kontrolního testu (např. 2). Obecně se využívají váhy od 1–10. Výsledná známka na vysvědčení tedy lépe odpovídá znalostem žáka v jednotlivých předmětech.

Výše zmíněná stupnice je určena především pro základní a střední vzdělávání v ČR. Na vyšších a vysokých školách může být klasifikační stupnice jiná. Nejpoužívanější klasifikační stupnicí na VŠ je americká, tedy pomocí písmen. Vypadá následovně:

Tab. 2 Klasifikační stupnice vysokých škol v ČR podle ECTS

Stupeň	Označení	Hodnota
Výborně	A	1
Velmi dobře	B	1,5
Dobře	C	2
Uspokojivě	D	2,5
Vyhovující	E	3
Nevyhovující	F	4

Na VŠ se nabízí více možností, jak ukončit jednotlivé předměty. Jedná se o zápočet, klasifikovaný zápočet, kolokvium či zkoušku. Zápočet se hodnotí pouze slovy započteno nebo nezapočteno. Klasifikovaný zápočet je hodnocen podle klasifikační stupnice. V případě kolokvia se ukončuje slovy prospěl/a nebo neprospěl/a. Další možností ukončení předmětu je zkouška. Bývá zpravidla písemná či ústní a hodnotí se podle klasifikační stupnice.

Výjimku tvoří na vysokých školách také *kreditový systém*. Počtem kreditů u jednotlivých předmětů se rozumí objem studijní aktivity potřebný k úspěšnému ukončení. Absolvent musí za dobu studia na VŠ získat *minimální kreditovou hodnotu*, aby mohl být přijat ke státní závěrečné zkoušce.

1.10.1 RVP – rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (dále RVP) je obecně závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů všech oborů předškolního, základního, základního uměleckého a středního vzdělávání v ČR. Vytváří ho Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT) ve spolupráci s Národním ústavem vzdělávání (dále NÚV).

RVP byly do vzdělávání zavedeny na základě školského zákona č. 561/2004 Sb., který byl novelizován v roce 2015.

RVP stanovuje:

- cíle, formy, délku a obsah vzdělávání, organizaci, podmínky ukončení vzdělávání a zásady tvorby ŠVP – školních vzdělávacích programů,
- podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

RVP obsahuje:

- systém kurikulárních dokumentů,
- charakteristiku vzdělávání,
- organizaci vzdělávání,
- hodnocení výsledků,
- pojetí a cíle vzdělávání,
- klíčové kompetence,
- vzdělávací oblasti,
- materiální, personální, hygienické organizační a jiné podmínky z uskutečňování RVP.

1.10.2 Školní vzdělávací program – ŠVP

ŠVP vychází z RVP a každá škola si ho samostatně vytváří. Tvorba ŠVP nám umožňuje vytvářet lepší podmínky studia, objasňuje a vymezuje obsah vzdělávání, cíle vzdělávací a výchovné, zlepšuje úroveň a atmosféru jednotlivých škol. Jsou zde také zohledněny potřeby pro rozvoj jednotlivých oborů v regionech ČR s ohledem na trh práce.

ŠVP zejména určují a stanovují:

- profil absolventa,
- učební plány a osnovy,
- vzdělávací moduly,
- výukové cíle,
- témata,
- přípravu pedagoga na výuky výuku.

Profil absolventa

Profil absolventa sestavuje škola. Definiuje znalosti a dovednosti, které žák získal v průběhu studia, a uplatnění na trhu práce. Uvádí možnosti dalšího vzdělávání. Popisuje odborné kompetence žáka, způsob ukončení studia a možnosti jeho dalšího rozšíření v rámci oboru.

Učební plány a osnovy

Učební plány jsou vytvářeny školou na určité období, zpravidla na školní rok (nebo několik let). Obsahují povinné a volitelné předměty, jejich harmonogramy, hodinové dotace, způsoby ukončení a obsahy vzdělávání jednotlivých předmětů.

Učební osnovu zpracovává zpravidla pedagog pro svůj vyučovací předmět. Pedagog v učební osnově definuje vzdělávací a výchovné cíle předmětu, tematické celky a jednotlivá témata výuky. Je vhodné stanovit požadované podmínky úspěšného ukončení předmětu.

2 DOKUMENTACE VE ŠKOLSTVÍ

2.1 Dokumentace ve škole

Každá vzdělávací instituce v České republice má povinnost vést povinnou dokumentaci. Potřeba administrace se objevuje téměř v každé profesi a s ohledem na počty žáků a počty každodenních úkonů ve škole je velmi důležité vést potřebnou dokumentaci zodpovědně a důsledně.

Mezi základní školní dokumenty patří:

- metodické pokyny MŠMT,
- zásady Bezpečnosti ochrany zdraví,
- rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku a o jeho změnách,
- evidence dětí, žáků nebo studentů (dále jen „školní matrika“),
- doklady o přijímání dětí, žáků, studentů a uchazečů ke vzdělávání, o průběhu vzdělávání a jeho ukončení,
- vzdělávací programy,
- výroční zprávy o činnosti školy, zprávy o vlastním hodnocení školy,
- třídní kniha, která obsahuje průkazné údaje o poskytovaném vzdělávání a jeho průběhu,
- školní řád nebo vnitřní řád,
- klasifikační řád,
- rozvrh vyučovacích hodin,
- záznamy z pedagogických rad,
- kniha úrazů a záznamy o úrazech dětí, žáků a studentů, popřípadě lékařské posudky,
- protokoly a záznamy o provedených kontrolách a inspekční zprávy,
- personální a mzdová dokumentace, hospodářská a účetní evidence a další dokumentace stanovená zvláštními právními předpisy.

(MŠMT, 2016)

2.2 Dokumentace pedagoga

Každý pedagog pracuje s několika dokumenty, které jsou důležité pro přehled o dosažených výsledcích jednotlivých žáků, vlastní podklady pro vyučovací proces a výchovné působení ve třídě. Pedagog se musí orientovat ve své pedagogické praxi a zpracovává již zmíněné podklady pro výuku s ohledem na RVP a ŠVP.

Pedagog pracuje s těmito dokumenty:

- třídní kniha,
- žákovské knížky / indexy,
- tematické plány,
- učební osnovy,
- formuláře poučení žáků a studentů,
- evidence docházky žáků.

2.2.1 Třídní kniha

Každá škola je povinná vést třídní knihu, ale její formu si může volit sama. Třídní kniha obsahuje abecední seznam žáků třídy, kontakty na zákonné zástupce žáků, údaje o poskytovaném vzdělávání a jeho průběhu, evidenci docházky, poznámky například o zdravotním stavu žáků (alergie, speciální vzdělávací potřeby...), záznam o hospitační činnosti, projekty, akce, kurzy, výlety a exkurze a poučení žáků o BOZ.

Pedagog zapisuje na začátku každé vyučovací jednotky docházku žáků, název tematického celku – téma hodiny a je zde prostor také pro poznámky. Pokud provádí poučení, zaznamená, o jaké poučení se jedná, datum a připojí svůj podpis. Žákům dává k podpisu arch.

2.2.2 Žákovské knížky / indexy

Žákovská knížka je školní dokument, do kterého se zaznamenávají školní výsledky žáků, je také prostředkem předávání informací mezi školou a rodičem. Do ŽK (žákovské knížky) se zaznamenává prospěch žáků, rodiče zde mají určen prostor pro omlouvání nepřítomnosti žáka. Najdeme v ní také záznamy o akcích školy, rodičovských schůzkách a další sdělení školy, která jsou stanovena ve školním řádu.

Studentské průkazy - indexy se používají většinou na odborných učilištích a středních školách. Jedná se o zmenšenou verzi ŽK, ale obsahuje stejné sekce. Najdeme v ní omluvný list, prostor pro zapisování známek a prostor pro poznámky. Některé školy sestavují indexy tak, aby zde měli žáci prostor pro zapsání rozvrhu hodin nebo také důležité telefonní kontakty.

2.2.3 Výhody a nevýhody klasické konvenční dokumentace

Výhody

Podle úsloví – co je psáno, to je dáno – pokud je něco „černé na bílém“, tedy psáno na papíře, nemůže být pochyb o tom, že je to platné. Školy mají ze zákona povinnost archivovat vybrané školní dokumenty podle *skartačního řádu*. (Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická České Budějovice, 2007). V případě, že je třeba do nich nahlédnout, není tedy problém obrátit se na příslušný archiv a požadovaný dokument vyhledat.

Kontakt se známkami - u ŽK je velká výhoda, že ji žák nosí u sebe a rodič do ní může kdykoliv nahlížet, má tedy přehled o jeho prospěchu a absenci. Žák se může vymlouvat, že ji zapomněl ve škole nebo ztratil. Pro rodiče, kteří jsou zvyklí ŽK svého dítěte kontrolovat, je tato forma lepší než elektronická podoba.

Podpis rodiče – je nutné, aby rodiče podepisovali známky svých dětí, je zřejmé, že žáci nic neutají. Pedagog má tedy jistotu, že jsou rodiče obeznámeni s výsledky svých dětí. Občas se stává, že žáci podpisy falšují a je na učiteli, zda tuto skutečnost odhalí či nikoliv.

Nevýhody

Nevýhodou může být, že není možné nosit u sebe povinnou dokumentaci neustále. Pro plynulejší provoz je potřeba, aby bylo možné se k některým dokumentům dostat co nejrychleji. Z tohoto důvodu je lepší elektronická forma, díky které může například pedagog nahlédnout pomocí svého přístupového hesla do systému okamžitě, když má k dispozici internetové připojení.

Moderní doba si žádá neustálý pokrok v oblasti informačních technologií, může se tedy zdát, že běžné dokumenty jsou poněkud „*zastaralé*.“

3 ŠKOLNÍ ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY

3.1 Pojem školní elektronický informační systém

V současné době je stále rozšířenější nahrazování stávajících informačních systémů elektronickými. Školy si mohou vybrat z pestré nabídky. IS (informační systém) je moderní formou komunikace a pomáhá při zpracování informací. Elektronická forma zpracování informací by měla zajistit plynulejší a efektivnější práci pedagogů v rámci komunikace s rodiči, ostatními školami a při shromažďování informací potřebných k organizaci školního roku.

„Ústav pro informace ve vzdělávání uskutečnil v roce 2004 dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 4 172 ZŠ, SŠ, VOŠ a pomocných škol. Z šetření vyplynulo, že 52 % škol vede evidenci žáků s využitím evidenčního SW, tedy nějakého elektronického IS. Lze předpokládat, že dnes, po šesti letech od realizace šetření, bude toto číslo výrazně vyšší. Velkým impulzem pro rozšíření školních elektronických IS byla povinnost odevzdávat v elektronické formě data ze školní matriky uvedená ve vyhlášce č. 364/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů.“ (Neumajer, 2010)

IS je na trhu nepřeberné množství, a to v různé kvalitě a ceně. Dá se říci, že při srovnání vychází IS levněji než dosavadní formy školní dokumentace. Škola musí počítat s vyššími pořizovacími náklady, ve kterých mohou být také zahrnuty náklady na údržbu, opravy či na školení zaměstnanců. S využíváním IS také souvisí postavení školy v rámci konkurence. Pokud škola zavede IS do svého prostředí, stává se tím modernější a atraktivnější, i tato skutečnost může být jedním z kritérií pro výběr potenciálními žáky a studenty.

IS jsou stále aktualizovány, aby vyhovovaly požadavkům škol a aby školy nepřecházely k jinému IS. Moduly jsou zdokonalovány a jsou také přidávány nové funkce pro zjednodušení manipulace. Školy obecně potřebují většinou stejné základní funkce jako například evidenci docházky, zápis známek, sestavování rozvrhů, zobrazení suplování předmětů, informace o prospěchu a absenci. Velkou výhodou je možnost spravování databází centrálně, což znamená, že pokud některý žák například školu ukončil, stačí zadat tuto informaci do systému pouze jednou a zobrazí se automaticky ve všech databázích.

Co se týká výběru optimálního IS je nutno zaměřit se na určitá kritéria. Mezi základní kritéria mohou patřit:

a) rozšířenost - udává počet instalovaných IS ve školství, je nutno brát v potaz, že některé školy přešly na jiné systémy, proto tato data nemusí být relevantní s ohledem na jejich aktuální používání školami;

b) doporučení jinými pedagogy či školami - pokud dáme na radu známého, který se systémem denně pracuje, můžeme mu v případě nějakého problému zavolat a poradit se;

c) komplexnost - některým školám postačí pouhá evidence docházky a známek, jiné školy vyžadují lepší rozhraní s více funkcemi, je nutné, aby tyto funkce na sebe systematicky a logicky navazovaly a zjednodušovaly pedagogům práci;

d) přístup k datům přes internet a aktualizace - v moderní společnosti je přístup na internet nutností, pokud v systému probíhají aktualizace, je vidět, že se společnost stará o jeho funkčnost a snaží se zlepšovat jednotlivé operace mnohdy i na základě připomínek uživatelů;

e) cena - jedno z nejdůležitějších kritérií, nutno brát ohled na to, zda se jedná o licenci pouze na určité období, či na delší dobu, a je potřeba zjistit si také, kolik stojí například aktualizace či správa systému, cena také závisí na velikosti školy a počtu žáků;

d) podpora uživatelů - dostatek kontaktů - například konzultační telefonní linka, možnost bezplatného vstupního zaškolení, možnost bezplatného vyzkoušení systému na určitou dobu, dostupnost servisních techniků.

Přehled nevyužívanějších IS v České republice (podle výsledků šetření o vybavenosti škol evidenčním SW)

- aSc Rozvrhy (Applied Software Consultants)
- Bakaláři (Bakaláři Software)
- dm Vysvědčení, dm Evidence, dm Knihovna (dm Software)
- iškola (Computer Media)
- RELAX KEŠ (Alis)
- SAS (MP-Soft)
- Škola OnLine (CCA Group)

(Neumajer, 2010)

3.2 Elektronická žákovská knížka

Jedná se v podstatě o „běžnou“ žákovskou knížku, ale má několik výhod. Pedagog do ní zapisuje známky, poznámky, pochvaly či jiná sdělení. U známek lze například rozlišovat váhu. Může se stát, že známka ze závěrečného testu je například důležitější než z kontrolního testu. Pedagog tedy zadá váhu známky a systém mu vygeneruje vážený průměr, na základě něhož pak může určit výslednou známku. Většina systémů umožňuje vytisknout přehledy známek i pro jednotlivé žáky. Znamka se v systému objeví většinou ihned po jejím zapsání pedagogem (ne vždy je to okamžitá záležitost).

Podle vybraných průzkumů prováděných studenty Longauerová (2010) a Hrnčír (2015) v rámci seminární a diplomové práce jsou učitelé s elektronickými žákovskými knížkami (dále EŽK) spíše spokojeni.

3.3 Elektronická třídní kniha

Jedná se o moderní třídní knihu, která zjednodušuje proces pedagoga při zápisu probrané látky, absence žáků a jejich prospěchu. Je uložena na serveru poskytovatele registrovaného úřadem pro ochranu osobních údajů, lze se k ní dostat pouze na základě přístupového hesla a nikdo jiný se do systému nedostane.

Pro pedagogy se stává každodenní záležitostí, a pokud se pedagog naučí s elektronickou třídní knihou pracovat, bezesporu šetří svůj čas. Nemůže se stát, že se třídní kniha „zatoulá“. Taktéž odpadá přenášení třídní knihy mezi jednotlivými třídami o přestávkách. Všechny přehledy lze jednoduše vytisknout a pedagog nemusí složitě počítat průměr hodnocení žáků či absenci. Mezi hlavní funkce třídní knihy patří:

- Zápis jednotlivých hodin (číslo, téma, poznámky)
- Zadávání nepřítomnosti žáků
- Omlouvání absence žáků třídním učitelem
- Možnost tisku výstupů – přehledy známek, absence...

3.4 Výhody a nevýhody EŽK podle názorů na internetu

V současné době se o tomto tématu často diskutuje, protože se zavádění elektronických informačních systémů do škol používá stále ve větší míře. Existuje mnoho názorů a mezi nimi výhody a nevýhody. Níže jsou popsány ty hlavní:

Výhody

- přehlednost informací,
- vše lze nalézt na jednom místě,
- zamezení ztrátám, podvodům, estetický vzhled,
- trvalá přístupnost informací rodičům a zpětná vazba,
- přehled docházky žáků,
- snadná komunikace mezi školou a rodičem,
- okamžitá úprava osobních dat žáků,
- zvýšení motivace žáků – neustálá potřeba úspěchu,
- učitelé ihned vidí např. zvýšenou absenci či chybějící známku žáka v nějakém předmětu.

Nevýhody

- nutnost přístupu k internetu,
- nutnost vlastnit počítač, chytrý telefon, tablet,
- nutnost uložit nebo zapamatovat si přístupové údaje,
- odpadá vztah žáka k materiální věci – žákovské knížce,
- nutné zaškolení či „sžítí“ se se systémem.

Obecně se dá říci, že výhody převažují nad nevýhodami. Používání systémů samotnými školami ukáže, zda je elektronická varianta lepší než papírová.

3.5 Elektronické informační systémy a jejich odlišnosti

Bakaláři

Systém Bakaláři funguje už od roku 1990 a v současnosti ho využívá přes 60 % základních a středních škol v České republice. Systém se stále aktualizuje a vývojáři přicházejí s vylepšením různých funkcí. Novinkou je mobilní aplikace pro android, což znamená, že se učitelé mohou přihlásit do systému pomocí svého chytrého telefonu odkudkoliv a kdykoliv. Na počátku školního roku 2015/2016 byl navržen nový vizuální styl, jehož součástí je například nové logo a moderní vzhled webových aplikací. Další novinkou je také cloudové řešení. Znamená to, že aplikace běží na serverech, tudíž se lze dostat k datům odkudkoliv, přičemž jsou data pečlivě střežena před poškozením či ztrátou. V budoucnu přibude také rozhraní pro sdílení výukových materiálů a výměny zkušeností mezi žáky.

Systém také podporuje tvorbu rozvrhů. Hlídá kolize, vyhledává výměny a přesuny hodin – lze se dívat najednou do více rozvrhů tříd, učeben i učitelů. Systém tvorby rozvrhů je automatický, ale lze jej také ovládat ručně.

Bakaláři obsahují také modul pro suplování. Je provázán s plánem akcí školy, ze kterého se načítají údaje o nepřítomnosti učitelů, umožňuje vyhodnocení údajů o suplování ve zvoleném období – například pro výpočet platu pedagogů.

EŽK obsahuje informace o klasifikaci a absenci žáků, osobní rozvrh žáka a změny v něm, ale také akce školy a domácí úkoly. Prostřednictvím EŽK je zjednodušena komunikace školy s rodiči žáků, je zde funkce zobrazení nepřečtených zpráv. Pedagog tedy vidí, kteří rodiče zprávy o žácích nečetli. (Bakaláři, s.r.o, 2016)

eTřídnice

Systém eTřídnice není tak rozšířený, ale také poskytuje velké množství potřebných funkcí. Na českém trhu funguje již 7 let a v současné době ji využívá 163 škol. Mimo jiné obsahuje elektronický deník praxe pro školy, které provozují odbornou praxi. Učitelé tak mohou vyplňovat obsah učiva, docházku a plnění stanoveného plánu. U tohoto systému je výhodou, že je nabízen na 6 měsíců k vyzkoušení zdarma.

Zjednodušena je také evidence školní matriky. Pedagog může zadat do systému údaje všem žákům jedné třídy nebo i celé školy najednou. Funkce importu a exportu dat z jiného systému je rovněž velmi cenná. Není potřeba začínat od začátku. Lze si stáhnout hlavní a anonymizovaný soubor ve formátu XML, který se při podzimním a jarním sběru dat posílá na MŠMT ke zpracování statistik.

Dvě vybrané reference e-třídnice:

Mgr. Bc. Roman Ziegler, ředitel základní školy v Mostě:

„E-třídnicí považuji za velmi dobrou aplikaci, která vyniká přehledností, jednoduchostí jak obsluhy ze strany školy, tak užívání ze strany rodičů. Oceňuji postupné vylepšování a snahu naslouchat školám. E-třídnice nemá žádné velké slabiny a je pro naši školu přínosem. Ocenili ji jak rodiče, tak učitelé.“

Vít Janda, ředitel základní školy v Kobyli:

„E-třídnice se nám osvědčila, jsou spokojeni i rodiče, i když my zatím využíváme jenom žákovskou knížku. Ale informovanost rodičů i komunikace mezi nimi a školou se zlepšila. Odpadla různá přepisování známek dětmi, účelové zapominání žákovské, rodiče mají informace k dispozici přehledněji.“ (E-tridnice, 2016)

iŠkola

System je složen z modulů, které tvoří ucelený systém a školy si mohou vybrat, které moduly chtějí používat a které ne. Nezáleží na velikosti školy, lze nastavit funkce podle počtu žáků a podle potřebných funkcí pro chod školy.

Součástí systému je e-learning, díky kterému mohou nahrávat učitelé studijní materiály a žáci si je mohou doma stáhnout a přečíst, nemusí tedy opisovat studijní texty. Dále můžeme v systému najít Domácí úkoly – učitel vypíše zadání a žáci vkládají své vypracované domácí úkoly přímo do systému. Učitel tak hned vidí, kdo odevzdal, což mu zjednoduší práci.

*„System umožňuje tisk všech standardních úrovní a druhů vysvědčení, a to buď samotných dat **do předtištěných formulářů SEVT**, případně všech dat (včetně tabulek a záhlaví) na prázdný blanket (tzv. **SEVT bianco formulář vysvědčení**). Škola obsahuje i několik variant **Výpisů z vysvědčení** (kterých je možné využít např. v 1. pololetí, kdy škola nevydává žákům klasifikační podklady na blanketech vysvědčení).*

*Podkladem pro tisk vysvědčení jsou **data získaná průřezově ze systému** (matrika žáků, žákovská knížka, výsledná klasifikace daného pololetí, uzavřená docházka apod.). Pokud každý učitel u svého předmětu zadá v elektronické žákovské knížce známku na vysvědčení či slovní hodnocení, třídní učitel pak již „pouze“ vytiskne vysvědčení.*

Díky tiskovým výstupům do PDF formátu je tisk přesný a navíc lze jakoukoliv tiskovou sestavu (nejen u vysvědčení) dále uchovávat.“ (iskola, 2016)

Škola OnLine

Školní informační systém Škola OnLine umožňuje rychle a efektivně zpracovávat data školní agendy bez nutnosti instalace pouze na základě webového prohlížeče.

Funkce pro učitele zahrnují školní matriku, hodnocení, třídní knihu, výukové zdroje či školní knihovnu. V rámci hodnocení zde není vyhrazen prostor pouze pro klasifikaci, ale také pro zadávání slovního hodnocení. System podporuje v rámci hodnocení také zadávání váhy jednotlivých známek. Aplikace výukové zdroje umožňuje vkládat a sdílet výukové materiály se žáky.

Pro rodiče je dostupná sekce docházka, ve které nejen sledují absenci dětí, ale mohou ji prostřednictvím webového rozhraní také omlouvat. Systém obsahuje také adresář kontaktů na jednotlivé pedagogy, rodiče tedy nemusí vyhledávat na stránkách školy kontakty, ale mohou pomocí odkazů psát pedagogům zprávy v rámci aplikace.

Systém umožňuje propojení se školní jídelnou, lze tedy objednávat dětem obědy. Součástí je rovněž webový editor Microsoft Word a jiné bezplatné služby Microsoft Office 365, díky němuž mohou žáci zpracovat a odevzdávat úkoly nebo psát testy. Škola OnLine je primárně vedena v českém jazyce, ale je zde také rozhraní pro německy či anglicky mluvící, například pro lektory cizích jazyků zasahujících do školního dění. (Škola OnLine, 2016)

Všechny školní informační systémy dostupné na českém trhu fungují na podobném principu a obsahují totožné funkce pro chod školy. Některé systémy kladou větší důraz na moderní rozhraní, některé na jednoduchost a přehlednost procesu. Lze říci, že systémy pracují na podobných principech a liší se pouze v některých ohledech. Obecně je na rozhodnutí každé školy, jaký systém si vybere a bude používat. Většina zřizovatelů informačních systémů poskytuje systém k vyzkoušení na určitou dobu zdarma. Každá škola má tedy možnost systém vyzkoušet a poté se rozhodnout, který jí vyhovuje nejvíce.

Co se týká referencí jednotlivých systémů, každému vyhovuje něco jiného a v podstatě všechny systémy mají pozitivní i negativní recenze. Může se také stát, že škola nahradí dosavadní systém jiným na základě doporučení či jiného problému například s údržbou či nefunkčností nějaké součásti. V rámci konkurenceschopnosti se společnosti vyvíjející informační systémy předhánějí v aktualizacích a modernizaci rozhraní, tak jak tomu bývá i v jiných oborech.

Závěrem lze říci, že pokud škola chce využívat školní informační systémy, záleží pouze na vedení školy, který systém zvolí. Každý má jiný úhel pohledu a jiné požadavky. Doba jde stále dopředu a je nutno brát ohled zejména na funkčnost a kvalitu procesu sdílení či ochrany dat.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Kvalitativně orientovaný výzkum a jeho fáze

Kvalitativně orientovaný výzkum volíme na základě hlubšího poznání stanoveného problému, v případě, že nás zajímá hlubší podstata a požadujeme pochopení významu jevů. V případě, že zvolíme kvalitativně orientovaný výzkum, zajímá nás především menší skupina zkoumaných objektů, abychom věnovali výzkumu více času a mohli se vcítit do jednotlivých osob.

Při kvalitativně orientovaném výzkumu volíme záměrný výběr prvků zkoumání (osob). Většinou se jedná o odborníky ve zvoleném oboru nebo o osoby, které mají zkušenosti v dané zkoumané oblasti.

Metodami kvalitativně orientovaného výzkumu jsou nejčastěji pozorování a interview – rozhovor. Při pozorování objektu se soustředíme na cíl pozorování a prostředí, ve kterém se pozorování uskutečňuje. Zpravidla používáme nestrukturované pozorování. Výzkumník si zapisuje poznatky, v případě že to není možné, může si danou situaci nahrávat či fotit, ale pouze se souhlasem pozorovaných osob.

Při výběru metody rozhovoru se nabízí několik možností, podle kterých se výzkumník řídí. Záleží na prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává a na osobě, se kterou je rozhovor veden. Důležité je navození uvolněné atmosféry prostřednictvím správně zvolených otázek či nezávazný rozhovor před začátkem samotného výzkumného rozhovoru. Pokud výzkumník dotazovaného osobně zná, bývá atmosféra uvolněnější, ale výzkumník si musí dávat pozor na subjektivní názory. Zpravidla volíme tři druhy rozhovoru – strukturovaný (předem zvolené otázky), polostrukturovaný (sestavené okruhy otázek, na které výzkumník potřebuje znát odpovědi) a nestrukturovaný rozhovor (otázky jsou voleny improvizčně podle vývoje rozhovoru). (Švaříček, 2007)

4.2 Stanovení cíle výzkumu

Při stanovení cíle výzkumu vycházíme z požadovaného výsledku a z výzkumného problému, na který chceme najít odpovědi. Výzkum je založen v první řadě na tématu a na skupině osob, kterou zkoumáme.

Maxwell (2005) rozlišuje trojí typ cílů:

- a) intelektuální – jakým způsobem projekt přispěje k rozšíření odborného poznání,
- b) praktický – zda budou moci výsledky využít pro praktické účely,
- c) personální – jak práce na projektu obohatí výzkumníka.

Cíle výzkumu a výzkumné otázky jsou základními pilíři výzkumu, neustále je máme na paměti a musíme kontrolovat jejich naplnění či alespoň přibližování se k nim.

4.3 Výběr prvků pro zkoumání

Předmětem výzkumu jsou osoby nebo skupiny osob. Můžeme zvolit náhodný (reprezentativní) soubor. Označuje se jako reprezentativní, protože všechny osoby měly stejnou pravděpodobnost výběru pro zkoumání.

Při kvalitativně orientovaném výzkumu používáme záměrný výběr, protože jde především o společné znaky zkoumaných osob. Je důležité zaměřit se na osoby, které se pohybují ve stejném prostředí vhodném pro stanovený výzkum a mají zkušenosti či znalosti z dané problematiky.

4.4 Cíl výzkumu, výzkumné otázky

Výzkum se zabývá využitím elektronických informačních systémů, zejména elektronickými žákovskými knížkami, na vybraných základních a středních školách ve Znojmě. Za cíl výzkumu jsme si stanovili zjistit, jaký postoj zaujímají rodiče a učitelé k elektronické formě hodnocení prospěchu žáků v porovnání s dosavadní papírovou formou.

Výzkumné otázky - pedagog

- O1:** Je pro učitele vhodnější elektronická forma hodnocení prospěchu žáků než dosavadní „papírová“ forma?
- O2:** Jaké jsou největší výhody elektronických žákovských knížek podle pedagogů?
- O3:** Má elektronický systém z pohledu pedagoga nějaké nevýhody?
- O4:** Mají učitelé dostatek materiálního zabezpečení (počítačů) pro využívání elektronické databáze?
- O5:** Mají učitelé přístup do systému pouze ve škole nebo i z domu?
- O6:** Zapisují učitelé známky a docházku do systému ihned?
- O7:** Kontrolují rodiče výsledky svých dětí na internetu podle názorů pedagogů?
- O8:** Mají stejný názor učitelé, kteří jsou již rodiči?
- O9:** Má na práci se systémem vliv věk pedagoga?
- O10:** Může se stát, že pedagog pochybí při zápisu známky?
- O11:** Měly by být elektronické žákovské knížky z pohledu pedagogů zavedeny na všech stupních škol?

Výzkumné otázky – rodič

O1: Vyhovuje rodičům elektronický systém škol více než papírové žákovské knížky?

O2: Jaké jsou podle rodičů největší výhody systémů?

O3: Mají elektronické žákovské knížky nějaké nevýhody dle rodičů?

O4: Kontrolují rodiče výsledky svých dětí na internetu v elektronické žákovské knížce?

O5: Svěřují se děti samy svým rodičům se známkami?

O6: Má vliv prospěch žáků na svěřování se rodičům se školními výsledky?

O7: Jsou dotazovaní rodiče také učiteli?

4.5 Volba výzkumné metody, tvorba podkladů

Pro výzkumnou část bakalářské práce jsme zvolili metodu formou rozhovorů. Rozhodli jsme se tak na základě zjištění názorů (postojů) rodičů a pedagogů k elektronickým informačním systémům. Výzkumné osoby (pedagogy) byly určeny záměrným výběrem s ohledem na jejich zkušenosti a praxi ve školství. Výzkumné osoby (rodiče) byly vybrány taktéž záměrně, s ohledem na různý věk jejich dětí a s ohledem na jejich vystupování. Rodiče byli ochotni vést rozhovor a atmosféra byla příjemná.

Rozhodli jsme se pro rozhovory polostrukturované. Byl vytvořen okruh otázek, na které bylo třeba znát odpovědi. Další otázky byly stanovovány během rozhovoru podle toho, jak se rozhovor odvíjel. Ve většině případů se jednalo spíše o monolog výzkumné osoby. Otázky následovaly dle tempa a ochoty respondentů. Neprojevilo se jakékoliv ovlivňování názorů respondentů. U rodičů byl problém, že odpovídali na některé otázky stroze a staticky. Přisuzujeme to nervozitě, protože jsme tyto rozhovory nahrávali na

záznamník a mohlo se tedy stát, že se soustředili například na to, aby odpovídali srozumitelně a na svůj tón hlasu.

4.6 Rozhovory

4.6.1 Respondenti - učitelé

K rozhovorům byli pozváni 4 respondenti, kteří vyučují na vybraných školách ve Znojmě. Rozhovorů se zúčastnili muži i ženy, v rámci zachování jejich anonymity budeme nazývat respondenty písmeny A – D. Nejprve jsme provedli nezávazný rozhovor, pro navození vhodné atmosféry. Již od začátku bylo zřejmé, že jsou všichni respondenti připraveni a nečiní jim žádný problém odpovídat na kladené otázky. Otázky byly voleny pečlivě s ohledem na to, jak respondenti odpovídali. Ve většině případů se jednalo spíše o vyprávění. Byl vynechán prostor pro monolog respondentů. Z rozhovorů bylo znát, že nejsou nervózní, protože jsou zvyklí hovořit před žáky a jejich odpovědi byly velmi srozumitelné a jednoznačné. Některé názory hodnotíme jako obzvláště cenné a podstatné pro výzkum.

Respondentka A vyučuje na základní škole ve Znojmě, zejména druhý stupeň. Jejím předchozím pracovištěm byla střední škola ve Znojmě. Respondentka byla velmi milá a ochotná. Byla vybrána záměrně s ohledem na její zkušenosti ve školství a jejímu přístupu.

Respondentka B vyučuje také na základní škole ve Znojmě, pouze s tím rozdílem, že vyučuje jak na prvním tak i na druhém stupni. Obě respondentky již dříve pracovaly s elektronickým systémem na střední škole a náhodně se jednalo o stejný systém - Bakaláři.

Obě respondentky měly stejný názor, že v současné moderní době jsou mladší žáci (základních škol) vyspělejší než tomu bylo v dřívějších letech a práce s nimi je složitější v rámci komunikace, jelikož u nich již probíhá fáze puberty a proto s nimi není snadné vycházet. Nejhorší situace je podle názorů respondentek v 6. a 7. ročnících základní školy. S některými žáky se nedá rozumně mluvit, často skáčou dospělým do řeči a obecně se dá říci, že téměř neposlouchají pokyny učitelů a chovají se nevhodně.

Respondent C působí na střední škole, která byla zmíněna v odstavci o respondentce A. Na této střední škole je využíván rovněž systém Bakaláři, což částečně může vypovídat o jeho rozšíření na školách v ČR. Respondent C byl taktéž velmi ochotný a vstřícný.

Respondent D vyučuje na stejné střední škole jako respondent C.

4.6.2 Respondenti – rodiče

Pro rozhovory byli zvoleni 4 rodiče, kteří mají děti ve věku, který je vhodný pro výzkum – 14 až 18 let. Byli vybráni i na základě jejich zájmu a ochoty k rozhovorům. Rodiče budeme nazývat písmeny E – H.

4.6.3 Prostředí rozhovorů

Rozhovory s respondentkami A a B v průběhu února 2016 ve Znojmě. Zvoleno bylo prostředí, které respondentkám vyhovuje a cítí se zde příjemně. V některých momentech se stávalo, že se rozhovor stácel jiným směrem, než bylo původně v plánu, ale stále se obě strany snažily držet daného tématu.

Rozhovory s respondenty C a D proběhly v kanceláři v prostorách střední školy, kde oba vyučují. Místo rozhovoru bylo stanoveno na základě domluvy, s ohledem na množství práce, které měli ještě v ten den před sebou.

Rozhovory s respondenty (rodiči) E – H probíhaly na různých místech ve Znojmě.

4.7 Výsledky rozhovorů s pedagogy

V této kapitole se dozvíme, jakých výsledků bylo dosaženo a zda byly zodpovězeny výzkumné otázky. Rozhovory s pedagogy probíhaly na různých místech v odlišných časech. Z rozhovorů vyplývá, že každý člověk má různý úhel pohledu a jiný názor na jednotlivé otázky.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1

Otázka č. 1: Je pro učitele vhodnější elektronická forma hodnocení prospěchu žáků než dosavadní „papírová“ forma?

Všichni dotázaní učitelé preferují elektronické informační systémy.

Respondentka A odpověděla: „*Mně to vyhovuje maximálně, ale zatím používáme jenom elektronickou žákovskou, nepoužíváme třídní knihu. Už se těším, až bude zavedena i ta třídnice, protože je to všechno jednodušší...*“

Respondent C odpověděl: „*Určitě ano. Zjednodušuje to moji práci. Já tedy spíše používám deník odborného výcviku, který je ale také dobře udělaný.*“

Odpověď na otázku č. 2

Otázka č. 2: Jaké jsou největší výhody elektronických žákovských knížek podle pedagogů?

Za největší výhody systému považují pedagogové přehlednost, snadnou dostupnost informací, jednoduchost při manipulaci s informacemi a není zde riziko ztráty EŽK.

Respondent C odpověděl: „*Mně systém vyhovuje celkově. Rychlý zápis známek a absence, vypočítá to i průměr. Absenci vidím hned, pokud je vyšší, tak je i červeně označená.*“

Respondent D řekl: „...preferuji EŽK především proto, že je to jednoduchý proces, kouknu do systému a hned vidím vše, co potřebuji, je to snadno a rychle dostupné...“

Odpověď na otázku č. 3

Otázka č. 3: Má podle pedagogů elektronický systém nějaké nevýhody?

Nejčastěji zmiňovaná nevýhoda se týkala pouze nedostupnosti internetu, nedostatku počítačů ve školách, respondent C a D uvedli, že jim systém občas přestane pracovat, ale je to záležitost pouze přechodná.

Respondentka B uvedla: „...pokud není přístup k internetu, dá se vytisknout přehled známek pro rodiče, například měsíční, u nás zatím nejsou počítače v každé třídě, ale v budoucnu budou...“

Respondent C uvedl: „Co se týká nevýhod, tak za mě žádnou nevidím, maximálně pokud systém přestane pracovat kvůli nějaké chybě, ale to se často nestává.“

Odpověď na otázku č. 4

Otázka č. 4: Mají učitelé dostatek materiálního zabezpečení (počítačů) pro využívání elektronické databáze?

Na vybrané základní škole ve Znojmě nejsou momentálně všechny učebny vybaveny počítači, do budoucna to plánují. Poté spustí i e-třídnice.

Na vybrané střední škole ve Znojmě jsou již všechny učebny počítači vybaveny.

Respondent D odpověděl: „Na naší škole jsou počítače v každé učebně. Já mám počítač také v kabinetu. Znamky a absenci tak zapisuji ihned v hodině.“

Respondentka A řekla: „Každý má svůj notebook, ale nenosím ho s sebou do třídy pokaždé. Počítače jsou ve třídách, kde je interaktivní tabule. Do budoucna by měly být v každé učebně, takže tím by se to vyřešilo.“

Respondentka B uvedla: „*Já s sebou většinou svůj notebook nosit nemůžu, nosím si někdy do hodin angličtiny rádio a učebnice, takže kdybych měla nosit ještě notebook, tak nevím, jak bych to unesla. I když žáci jsou hodní, někteří mi s věcmi pomáhají. Jinak ve všech třídách zatím nemáme k dispozici počítače.*“

Odpověď na otázku č. 5

Otázka č. 5: Mají učitelé přístup do systému pouze ve škole nebo i z domu?

Všichni dotázaní uvedli, že mají přístup do systému i z domu. Pokud tedy například nestihnou opravit testy v průběhu dne, mohou známky zapsat i doma.

Respondentka A řekla: „*Přihlásit se můžeme i z domu na základě přihlašovacího jména a hesla. Máme webové rozhraní přes stránky školy a dostaneme se tam i jako rodiče i učitelé.*“

Respondent D řekl: „*Snažím se zapisovat známky ve škole, takže jsem to donedávna ani nevěděl. I když jsem to asi dvakrát zkoušel, takže vím, že přístup z domu máme.*“

Odpověď na otázku č. 6

Otázka č. 6: Zapisují učitelé známky a docházku do systému ihned?

Učitelé se snaží zapisovat známky ihned v hodině. Na vybrané základní škole mají respondentky problém, pokud učí ve třídě, kde počítač není. Známky tedy zapisují v kabinetu nebo v tentýž den z domu.

Respondent C uvedl: „*Zápis dělám v každé hodině hned, takže mě pak nezdržuje nějaký dodatečný zápis. Doma řeším jiné věci.*“

Respondentka B řekla: „*...občas dodatečně zapisuji známky z domu, ale minimálně. Víím, že se můžu přihlásit i přes telefon, což mi velmi vyhovuje...*“

Respondentka A řekla: „*My zatím docházku nepíšeme. Já známky zapisuju hned, když opravím písemku. Problém je, pokud zkouším ústně, tak si dělám poznámky a pak*

to dopíšu ten den odpoledne, protože po delší době bych si nevzpomněla, že jsem to nezapsala. (smích) Těch známek zase není tolik, takže to není zas takový problém.“

Odpověď na otázku č. 7

Otázka č. 7: Kontrolují rodiče výsledky svých dětí na internetu podle názorů pedagogů?

Většinou kontrolují. Na některých školách stále používají i klasické papírové ŽK v kombinaci s elektronickými. Pokud rodiče kontrolují papírové ŽK, kontrolují také elektronické. Dotazovaní se shodli na tom, že záleží na povaze rodičů. Pokud rodiče nemají vztah k elektronice – počítačům, neumí se systémem pracovat. Někteří rodiče nemají zájem o informace týkající se prospěchu jejich dětí. Tyto povahové vlastnosti jsou zřejmé i u žáků, jejichž rodiče nemají zájem o jejich studijní výsledky.

Respondentka A v rozhovoru řekla: „...u nás používáme souběžně papírové žákovské i elektronické, protože se nám nepovedlo zavést elektronické hned od září. Někteří rodiče říkají, že je papírová žákovská nezajímá, protože ji jejich dítě věčně zapomíná buď doma, nebo ve škole a pak ty známky zapsané nemá, ale ví, že je na tom internetu najdou. Proto mám od nich pozitivní ohlasy na systém.“

Respondent C uvedl: „Přijde mi, že spíše ano. Ale jde především o povahu žáků a rodičů. Rodiče mnohdy nechají své děti jít na obor, který sami studovat nechtějí. Někteří žáci nemají o studium zájem, tudíž je známky moc nezajímají. Na naší škole mají žáci jak elektronickou verzi, tak také papírové indexy. Do těch zapisují známky učitelé v hodinách, ale stává se, že je žáci zapomínají a pak si chybějící známky nenechají dopsat.“

Respondentka B odpověděla: „U mladších dětí preferují rodiče spíše papírovou žákovskou. Mladší děti většinou dostávají jedničky, maximálně dvojky, takže to není tak důležité to kontrolovat nějak často. A když rodiče neví, tak se mě občas ptají na rodičovských schůzkách.“

Odpověď na otázku č. 8

Otázka č. 8: Mají stejný názor učitelé, kteří jsou již rodiči?

Dotazovaní, kteří jsou zároveň i rodiči, uvedli, že jako rodiče vidí problematiku EŽK stejně jako ve svém profesním působení - tedy, že jsou zastánci používání elektronických systémů ve školách.

Respondent D uvedl: *„Moje dcera ještě nechodí do školy, ale v současné době jsou ty elektronické systémy zavedeny skoro všude, takže určitě bude EŽK i na základní škole, kam bude chodit. Nevadí mi to. Jsem na EŽK zvyklý.“*

Respondentka A řekla: *„Můj syn chodí do třetí třídy a musím říct, že on je zrovna premiant (smích), takže já zatím nemám potřebu se tam dívat moc často, koukala jsem tam asi dvakrát. Ale souhlasím, že i jako rodiči mi to vyhovuje.“*

Respondentka B uvedla: *„Já mám malého synka, chodí teprve do školky. Ale v každém případě mi nevadí, že jednou bude mít známky na internetu.“*

Odpověď na otázku č. 9

Otázka č. 9: Má na práci se systémem vliv věk pedagoga?

Dotazovaní se shodli na tom, že mají starší učitelé s počítači problémy, jelikož nemají k moderním technologiím takový vztah, jako mladší učitelé.

Respondent C uvedl: *„Je přirozené, že starší lidé mají obecně problém s počítači. Neříkám, že se to nemohou naučit, ale oni mají zažité papírové žákovské a celkově všechno psané ručně, takže pro ně je to složitější.“*

Respondentka A řekla: *„Rozhodně. Jelikož jsem s tím systémem už pracovala, tak jsem pomáhala kolegům, aby se v tom vyznali - zpracovala jsem pro ně manuál. Pak s tím nepracovali nějakou dobu, takže to zase zapomněli. Na věku to ale asi nezáleží, spíš každý má k tomu počítači jiný vztah.“*

Odpověď na otázku č. 10

Otázka č. 10: Může se stát, že pedagog pochybí při zápisu známky?

Ano může. Dotazovaní uvedli i případy, kdy se stalo, že nesprávně zapsali známku. Tento problém ale není pouze u EŽK, může se tak stát i v případě zápisu do běžné evidence.

Respondentka B řekla: „*Mně se stalo, že měla kolegyně v systému u jedné žákyně z německého jazyka napsanou 3 a na papíře 2. S kolegyní (němčinářkou) jsme to probraly a opravily. Když píšeme známky na vysvědčení, tak to překontrolujeme vždy i s vlastním notesem.*“

Respondent D uvedl: „*Mně se to nestalo, ale vím od kolegy, že jemu ano. Myslím si, že to není záležitost jen EŽK, může se to stát i když píšeme známky do indexů.*“

Respondent C řekl: „*...to se stát může, ale nevzpomínám si, jestli se mi to stalo.*“

Odpověď na otázku č. 11

Otázka č. 11: Měly by být elektronické žákovské knížky z pohledu pedagogů zavedeny na všech stupních škol?

Všichni dotazovaní souhlasí se zavedením elektronických systémů na všech školách.

Respondent D uvedl: „*Moderní doba vyžaduje stále nové technologie. Myslím si, že by elektronické informační systémy měly být zavedeny všude. Je to jednodušší a pedagogům to usnadní práci, pokud se s tím naučí pracovat.*“

Respondent C řekl: „*...určitě měly. Je téměř jisté, že postupem času budou všude. Alespoň to bude všude stejné.*“

Respondentka B řekla: „*Nevidím v tom žádný problém, děti si zvyknou a rodiče také. Nezáleží na věku dětí.*“

4.8 Výsledky rozhovorů s rodiči

V této kapitole se budeme věnovat jednotlivým otázkám, na které odpovídali rodiče. Dotazovaní rodiče mají děti v různém věku, navštěvující základní i střední školy. Na všech školách, které jsou zmiňovány v rozhovorech, využívají elektronické informační systémy.

Odpověď na otázku č. 1

Otázka č. 1: Vyhovuje rodičům elektronický systém škol více než papírové žákovské knížky?

V jednom případě ze čtyř, dotazovaná uvedla, že jí vyhovují oba způsoby - klasický i elektronický, a to při jejich kombinaci. V ostatních třech případech rodičům elektronický systém plně vyhovuje.

Respondentka E uvedla: „*Základní škola, kterou navštěvuje moje dcera, využívá elektronický systém, ale zůstaly jim i klasické žákovské knížky. Tato kombinace se mi líbí, protože se do papírové žákovské dívám dceři častěji než do té elektronické.*“

Respondentka G řekla: „*...mě elektronický systém vyhovuje, naučila jsem se s ním pracovat a už jsem si na to zvykla.*“

Odpověď na otázku č. 2

Otázka č. 2: Jaké jsou podle rodičů největší výhody systémů?

Dotazovaní uvedli jako největší výhody snadnou a rychlou dostupnost informací. Není nutná komunikace s potomkem, v případě jeho neochoty se svěřovat se známky. Bylo zjištěno, že v některých případech žáci zapomínají nebo ztrácejí žákovské knížky, elektronickou ŽK ztratit nemohou.

Respondent F řekl: „*...odpadá nutnost tahat informace z dítěte, pokud dostane špatnou známku, podívám se na internet a hned vidím. Přihlášení do systému je jednoduché a nezabere ani tolik času.*“

Respondentka G uvedla: „*mě se líbí to, že se připojím k internetu, třeba i přes mobil a hned se můžu podívat, jestli nemá syn vysokou absenci, nebo jestli odevzdal třeba úkol...*“

Respondent H řekl: „*...je to fajn, nemusím syna zpovídat, co bylo ve škole...*“

Odpověď na otázku č. 3

Otázka č. 3: Mají elektronické žákovské knížky nějaké nevýhody dle rodičů?

Dotazovaní rodiče se obecně shodli v názoru, že největší nevýhodou je nutnost vlastnit počítač a připojení k internetu. Pokud někdo nemá vztah k elektronice obecně, pak je pro něj problém se na určenou webovou stránkou dostat. Podle pedagogů je zde jednoduché řešení - požádat třídního učitele/učitelku o vytištění přehledu známek a absence.

Respondentka G odpověděla: „*...já osobně pracuji s počítačem v práci každý den. Chápu ale lidi, kteří vztah k počítači nemají. Možná je to jen výmluva, protože nemají čas nebo zájem. Myslím si, že těch 5 minut nikoho nezabije. Pokud mě zajímají školní výsledky syna, čas si najdu.*“

Respondent H řekl: „*...ted' zrovna mě žádná nevýhoda nenapadá. Možná někteří lidé nemají doma počítač, tak jediné to.*“

Respondentka E řekla: „*...mě osobně třeba vadí, že je nutnost mít počítač, pokud ho nemám tak co mám dělat? Je to trošku svazující.*“

Odpověď na otázku č. 4

Otázka č. 4: Kontrolují rodiče výsledky svých dětí na internetu v elektronické žákovské knížce? Jak často?

Z rozhovorů, které byly začleněny do výzkumu, je zřejmé, že všichni dotazovaní kontrolují výsledky svých dětí na internetu. Téměř všichni uvedli, že tak činí nejméně 1 krát týdně.

Respondent H řekl: „Syn měl v jednu chvíli trochu problémy ve škole, jelikož jsme se stěhovali a přestupoval na jinou školu. Navíc je ve věku - puberty - kdy se nám se známky nespojuje, tudíž se do systému dívám přibližně 2 krát až 3 krát týdně.“

Respondentka E odpověděla: „...jak jsem už říkala, dcera má i papírovou ŽK, spíše se dívám do ní. Občas se mrknu i na ten internet, ale maximálně jednou týdně. Ani nemám potřebu se tam dívat tak často, dcera nemá problémy ve škole.“

Respondentka G řekla: „pokud mám pocit, že synovi něco nejde a neřekne mi to, tak se podívám na známky. Většinou ale problémy nemá. Dívám se tam spíše proto, abych věděla, jak mu to jde.“

Odpověď na otázku č. 5

Otázka č. 5: Svěřují se děti samy svým rodičům se známky?

Z výzkumu vyplývá, že záleží na věku dítěte a na vztahu mezi ním a rodiči. Někteří uvedli, že se děti samy svěřují se známky. U některých dětí je komunikace v tomto ohledu horší.

Respondentka E řekla: „Nestává se, že by dcera přišla ze školy a hned hlásila známky. Když se jí zeptám, bez problému odpoví a pokud má špatnou známku a potřebuje poradit, tak za mnou přijde a společně to řešíme.“

Respondent H uvedl: „...klasika, pokud má dobrou známku, hlásí to hned ve dveřích a pokud dostane třeba 5, tak to z něj taháme. (smích)“

Respondent F řekl: „...syn se mi se známky nespojuje, ale nevádí mi to, kdyžtak se podívám na internet.“

Odpověď na otázku č. 6

Otázka č. 6: Má vliv prospěch žáků na svěřování se rodičům se školními výsledky?

Dá se říci, že nemá. Větší vliv mají vztahy v rodině.

Respondent F uvedl: „...syn dosahuje průměrných výsledků ve škole (průměr asi do 2,2) a nemyslím si, že by to mělo vliv na to, jestli se svěřuje s výsledky.“

Respondent H řekl: „...myslím, že má. Pokud dostane syn horší známku tak mi to neřekne, ale když dobrou tak to řekne hned.“

Odpověď na otázku č. 7

Otázka č. 7: Jsou dotazovaní rodiče také učiteli?

Ne, všichni dotazovaní rodiče uvedli, že vykonávají jiné povolání.

Respondent F řekl: „...nejsem pedagog a v současné době bych jím být ani nechtěl. Když sleduji, čeho jsou žáci schopní, tak obdivuji učitele.“

Respondentka G řekla: „Nejsem učitelka. Nevím, jakých bych měla názor jako učitelka.“

Respondent H uvedl: „Nejsem učitel.“

4.9 Vyhodnocení rozhovorů

Rozhovory probíhaly bez problémů. Všichni dotazovaní odpověděli na všechny stanovené otázky. Rodiče oproti pedagogům odpovídali jednoduše a pouze na otázky, které jim byly položeny. Svě odpovědi více nerozváděli a působili lehce nervózně. Požadovaných výsledků bylo dosaženo a nevyskytl se žádný problém.

Co se týká výsledků rozhovorů, v případě zájmu ze stran pedagogů budou poskytnuty pro další využití, například pro publikaci ve školním časopise či jiné účely. Výsledky mohou sloužit jako zpětná vazba školám.

Z výzkumu vyplývá, že jsou elektronické informační systémy oblíbené a můžeme očekávat jejich další vývoj a rozšíření do většiny škol. Podle výsledků výzkumu lze rovněž konstatovat, že jsou s EŽK učitelé i rodiče spokojeni.

Co se týká manipulace se systémy, většina dotázaných nemá problém se orientovat v rozhraní a výsledky svých dětí na internetu kontrolují.

Za největší výhody systému je obecně považována jednoduchost, snadná a rychlá dostupnost informací a z pohledu pedagogů také přehledná evidence a zápis klasifikace či absence.

Z hlediska nevýhod informačních systémů se jedná převážně o nutnost vlastnit počítač a internetové připojení, což může někomu připadat svazující. Jedná se ovšem o předsudek, jelikož jsou možnosti, jak se ke známám dostat i bez použití počítače – tisk přehledů.

5 Doporučení pro praxi – návrh řešení

V rámci zkvalitnění komunikace mezi školou a rodiči žáků by bylo vhodné rodiče předem informovat o využívání elektronického systému v daných školách. Řešením slabší elektronické gramotnosti některých rodičů a pedagogů by bylo vytvoření jednoduchého návodu - brožury, jak se snadno dostat na webové stránky školy a návod na samotné přihlášení do systému. Bylo by také vhodné informovat rodiče o možnosti tisku přehledu klasifikace či absence jednotlivých žáků, v případě, že nevlastní počítač nebo nemají připojení k internetu.

Pomocí výzkumu bylo zjištěno, že mají rodiče i učitelé pozitivní postoj k EŽK a elektronickým třídním knihám. U rodičů byl zjištěn pouze jediný problém. Někteří lidé mají obecně problém s počítači a je pro ně poněkud složité se orientovat v systémovém rozhraní. Řešením by tedy bylo vytvoření návodu – brožury, jak postupovat. Další metodou by mohlo být informativní setkání rodičů s pedagogy, kde by jim bylo detailně vysvětleno, jak se systémem pracovat.

V současné době mají některé školy nedostatek finančních prostředků na pořízení dostatečného materiálního vybavení – počítačů. Pro pedagogy vyvstává problém s dodatečným zápisem známek či absence z domu. Není v mé kompetenci tento problém řešit, jediných východiskem by bylo zvážit momentální situaci jednotlivými školami, ohledně dostatku materiálního vybavení před pořízením školních informačních systémů.

V českém školství se objevuje nedostatek spolupráce rodičů a školy. Bylo by tudíž také vhodné zavést do školního prostředí více zájmových aktivit, do kterých by se rodiče mohli zapojit. V zahraničí funguje velké množství zájmových kroužků, asociací a sdružení a díky nim mají školy prostřednictvím rodičů i vyšší finanční příspěvky. Záleží ovšem na přístupu rodičů, jelikož bez jejich zájmu je tohle řešení bezpředmětné.

Závěr

V teoretické části práce bylo popsáno hodnocení, proč je důležité z hlediska rozvoje osobnosti žáka. Školní hodnocení má svá specifika, proto je důležité se jím zabývat a pro práci učitele je nezbytné. Některé typy a formy hodnocení jsou vyžadovány školou a některá si volí učitelé sami. Dozvěděli jsme se také informace o klasifikaci nejen v českých školách, ale také v zahraničí. Každá země má jiné požadavky na vzdělávání a jejich srovnání může být přínosem pro zkvalitnění výuky. V současné době přichází do ČR více migrantů, než tomu bylo dříve. Z toho důvodu je třeba se seznámit s odlišnými vzdělávacími systémy, pro lepší začlenění migrantů do českých škol. Spolupráce mezi rodičem a školou je rovněž velmi důležitá pro rozvoj žáků, rozšíření služeb škol a zpětnou vazbu školám.

Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na školní dokumentaci. Nejen ve školství je administrativa nedílnou součástí pracovního dne. Je třeba vědět, která dokumentace je povinná a se kterou pedagog pracuje. Každý pedagog se musí seznámit s dokumenty, které bude při výkonu své práce využívat, a s tím, jak je správně zpracovávat. Výuka v České republice je dána především RVP a ŠVP. Na základě těchto dokumentů fungují veškerá školská zařízení. Je nutné věnovat zmíněným dokumentům pozornost, aby nedocházelo k porušování pravidel či jejich nedodržování.

Třetí kapitola popisuje hlavní téma bakalářské práce. Jsou zde popsány elektronické informační systémy a jejich obsah. Využívání těchto systémů je stále více rozšiřováno na školách především díky modernizaci a zatraktivnění výuky. Trendy se mění, nejen v oboru vzdělávání a školství. Do výuky jsou zařazovány tablety či jiná chytrá zařízení. V dnešní době umí zacházet s počítačem i malé děti. Na druhé straně s nimi mohou mít problémy starší učitelé, kteří k moderním technologiím nemají takový vztah, a proto jim déle trvá naučit se s nimi pracovat.

Elektronické informační systémy jsou poměrně novou záležitostí a je třeba se v nich naučit orientovat a porozumět jim. Tomuto tématu se v současné době zatím autoři publikací nevěnují. Z toho důvodu jsem pro svou bakalářskou práci čerpala informace především z internetových zdrojů a z výzkumů prováděných studenty v rámci jejich závěrečných či seminárních prací.

V rámci praktické části bakalářské práce bylo třeba se zaměřit především na výzkum využívání EŽK, názorů, postojů pedagogů a rodičů žáků. Bylo nezbytné vybrat takovou skupinu respondentů, kteří s elektronickými informačními systémy pracují nebo mají nějakou zkušenost. Respondenti byli vybráni na základě jejich ochoty, přístupu a celkového dojmu. Všichni dotazovaní učitelé pracují ve školství již delší dobu a rozhovory s nimi byly velmi věcné a podstatné pro výzkum. Co se týká rodičů, bylo velmi těžké vybrat takové respondenty, kteří mají děti v požadovaném věku (ZŠ a SŠ), jelikož většina oslovených respondentů má děti v předškolním věku nebo mladší.

Výzkumné otázky byly voleny s ohledem na požadované výstupy. Vzhledem k tomu, jak respondenti odpovídali, byly otázky upravovány podle potřeby. Z celkového pohledu můžeme říci, že výsledky výzkumu byly předvídatelné, ale některé výsledky jsou zcela jiné, než se na první pohled mohlo zdát.

Výsledky výzkumu dokazují, že všichni respondenti z řad pedagogů mají zkušenosti s elektronickými systémy, pracují s nimi a vyhovují jim. Všichni dotazovaní uvedli, že jim EŽK a elektronické třídní knihy zjednodušují organizaci práce a hodnotící proces.

Závěrem tedy můžeme říci, že stanovených cílů bylo dosaženo prostřednictvím výzkumné metody - formou rozhovorů. Výsledky výzkumu mohou být poskytnuty k dalšímu využití školami či pedagogy, v případě jejich zájmu. Věřím, že výsledky pomohou k dalšímu rozvoji elektronických informačních systémů v českém školství.

Použité informační zdroje

Literatura

ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

HRNČÍŘ J. Internet jako součást výuky. Brno, Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání, 2015.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. 2009. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOLÁŘ, Zdeněk a Renata ŠIKULOVÁ. *Hodnocení žáků*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2834-6.

LONGAUEROVÁ, ŠTEGLOVÁ. Výhody a nevýhody EŽK. Praha, Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra psychologie, 2010.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. Pedagogika pro učitele. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Elektronické zdroje

Bakaláři [online]. Pardubice: © Bakaláři, s.r.o [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.bakalari.cz/homepage/index.htm>

ČÁKIOVÁ, Julie. 2006. Rakouský vzdělávací systém. Národní informační centrum pro mládež [online]. aktualizováno srpen 2014 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/rakousky-vzdelavaci-system>

Etřidnice [online]. Havlíčkův Brod: just4web.cz [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.etridnice.cz>

Evropský systém pro převod a kumulaci kreditů (ECTS). In: Evropská komise [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/ects/ects_cs.htm/

FAKULTA INFORMATIKY MASARYKOVY UNIVERZITY. Odevzdej.cz [online]. [cit.2015- 03-07]. Dostupné z:<http://odevzdej.cz/>

Iškola.cz [online]. © Computer Media s.r.o. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <https://www.iskola.cz/>

NEUMAJER, Ondřej. Školní informační systémy. Metodický portál: Články [online]. 17. 03. 2010, [cit. 2016-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/8019/SKOLNI-INFORMACNI-SYSTEMY.html>>. ISSN 1802-4785

SOU A SOŠ LOMNICE U TIŠNOVA, S.R.O, Studijní materiál výuky oboru Sociální činnost: Vývoj školství na našem území a současný školní systém. 2002. Dostupné také z: http://zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/1_rocnik/SOS/PED/vyvoj.pdf

Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, České Budějovice, Rudolfovska 92: Spisový, skartační a archivní řád a skartační plán. 2007. České Budějovice.

Škola OnLine [online]. Praha: © 2016 ŠKOLA ONLINE a.s. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: http://www.skolaonline.cz/Skolni_informacni_system.aspx Ministerstvo školství ČR [online]. 2016. Praha [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>

VÚP. Nové třídní knihy a další dokumenty pro základní školy. Metodický portál: Články [online]. 21. 09. 2009, [cit. 2016-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/6679/NOVE-TRIDNI-KNIHY-A-DALSI-DOKUMENTY-PRO-ZAKLADNI-SKOLY.html>>. ISSN 1802-4785

Zahraníční vzdělávací systémy. Inkluzivní škola [online]. © Creative Commons [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/zahranicni-vzdelavaci-systemy>

Přílohy

Příloha č. 1

Vybraný přepis rozhovoru s respondentkou A

Tazatel: Dobrý den, chtěla bych Vás požádat o krátký rozhovor - bude nahráván, souhlasíte?

A: Ano, souhlasím.

Tazatel: Jste třídní učitelkou 7. A, učíte i jiné třídy - který stupeň a jaké předměty?

A: Učím všechny třídy na 2. stupni, němčinu a češtinu.

Tazatel: Používá základní škola, na které působíte, nějaký elektronický informační systém?

A: Ano používá, ale až od loňského září, jedná se o systém Bakaláři.

Tazatel: Z jakého důvodu až od loňska? Probíhalo nějaké předběžné testování?

A: Ano, systém byl v provizorním chodu půl roku, mohly jsme s ním pracovat, ale nebyl spuštěn naplno.

Tazatel: Setkala jste se na předchozím pracovišti s nějakým elektronickým informačním systémem?

A: Ano, učila jsem na střední škole ve Znojmě a tam se používal úplně stejný systém, který používáme teď - systém Bakaláři. Na nynějším pracovišti učím už téměř 3 roky a donedávna jsme měli jen nějakou evidenci a dělali jsme z ní pouze vysvědčení (teď si nemůžu vzpomenout na název), nepoužívala se jako elektronická žákovská knížka. Myslím, že se to jmenovalo dm Software. Ale po čase přestala pracovat, takže škola přešla na Bakaláře.

Tazatel: Vám osobně systém Bakaláři vyhovuje, z hlediska evidence docházky, zápisu známek?

A: Mně to vyhovuje maximálně, ale zatím používáme jenom elektronickou žákovskou, nepoužíváme třídní knihu. Už se těším, až bude zavedena i ta třídnice, protože je to všechno jednodušší a snadno dostupné a ulehčuje nám to spoustu úkonů, které ten počítač udělá automaticky oproti papírové třídnici.

Tazatel: To se odvíjí i od toho, že jste s tím systémem předtím už pracovaly, takže mu rozumíte, že?

A: Ano, určitě. Teď jsem se vlastně musela vrátit o krok zpátky k papírovým třídnicím a to mi vůbec nevyhovuje. Je to zbytečně složité a zabírá to více času.

Tazatel: Můžete uvést největší výhody elektronických žákovských knížek z pohledu pedagoga?

A: Nemůže se stát, že se ztratí notes. Všechny známky jsou přehledně pohromadě, je tam vidět datum, je tam na první pohled vidět kdo nepsal test, kdo se ulejšvá, kdo naopak chodí pravidelně. Další výhoda je taková, že mi to samo spočítá průměr jednotlivých žáků, takže vidím, jestli ta práce (test) byla třeba špatně připravená z mojí strany, nebo jestli měli dostatek času na procvičení. Každopádně je to všechno přehledné, lze to i barevně odlišit. Já vidím samá pozitiva.

Tazatel: Nevýhodu nevidíte z pedagogického hlediska žádnou?

A: Pokud chybí připojení k internetu nebo to nefunguje z nějakého jiného důvodu tak je to problém. U nás je třeba největším problémem, že nemáme ve škole v každé třídě počítač, takže si to občas musím psát na papírek a odpoledne k tomu sednu a zpětně dopisuju známky. Kdybychom měli k dispozici v každé třídě počítač, tak by s tím systémem nebyl žádný problém.

Tazatel: Vy tedy nemáte každý počítač čistě pro svou potřebu?

A: Máme. Každý má svůj notebook, ale já ho nenosím s sebou do třídy. Počítače jsou ve třídách, kde je interaktivní tabule. Do budoucna by měly být v každé učebně, takže tím by se to vyřešilo.

Tazatel: Přístup do systému máte pouze ve škole nebo i z domu?

A: Přihlásit se můžeme i z domu na základě přihlašovacího jména a hesla. Máme webové rozhraní přes stránky školy a dostaneme se tam i jako rodiče i učitelé.

Tazatel: Bavily jsme se o tom, že známky a docházku zapisujete podle toho, zda máte zrovna přístup k počítači?

A: My zatím docházku nepíšeme. Já známky zapisuju hned, když opravím písemku. Problém je, pokud zkouším ústně, tak si dělám poznámky a pak to dopíšu ten den odpoledne, protože po delší době bych si nevzpomněla, že jsem to nezapsala. (smích) Těch známek zase není tolik, takže to není zas takový problém.

Tazatel: Rozlišujete váhu jednotlivých známek?

A: Já rozlišuju váhu. Myslím si, že tohle u nás ve škole není úplně promyšleno do detailu, protože každý pedagog nerozlišuje tu váhu stejně. Měli bychom se domluvit a tu váhu rozlišovat všichni stejně. Pro mě má třeba v češtině ústní zkoušení nižší váhu než písemka, protože písemka trvá delší dobu, je tam toho víc. U toho ústního zkoušení je to horší, protože se často stává, že si žáci třeba napovídají, takže pro mě má nižší váhu. Na druhou stranu chápu, že třeba v zeměpisu to tak být nemusí. Tam má třeba písemka stejnou hodnotu jako ústní zkoušení. My učitelé to máme tak, že podle té stanovené váhy známek se nám zobrazí průměr, který se automaticky vypočítává, kdežto rodiče vidí jen ty známky a musí si průměr spočítat sami. Říkali jsme si, že když nemáme ty váhy stejně rozlišené, tak by to bylo zavádějící, tak jsme pro rodiče ten průměr nezpřístupnili. Ale záleží, jak se v dané škole domluví, co zpřístupní a co ne v tom systému.

Tazatel: Když se vídáte s rodiči na rodičovských schůzkách, přijde Vám, že rodiče známky svých dětí na internetu spíše kontrolují, nebo spíše ne?

A: Jak u koho. Protože někteří rodiče nekontrolují ani papírovou žákovskou. Teď používáme souběžně i papírové žákovské i elektronické, protože se nám nepovedlo zavést ty elektronické od září. Někteří rodiče říkají, že je papírová žákovská nezajímá, protože ji jejich dítě věčně zapomíná buď doma, nebo ve škole a pak ty známky zapsané nemá, ale ví, že je na tom internetu najdou. Proto mám od nich pozitivní ohlasy na systém.

Tazatel: Souvisí to třeba i s prospěchem jednotlivých žáků? Stává se, že žáci s horšími známkami třeba zatajují žákovskou?

A: Já bych řekla, že s tím to nesouvisí. To je spíš o povaze a vztazích v rodině. Žáci s horším prospěchem se taky rádi pochlubí, když dostanou lepší známku nebo na to mají navázaný určitý benefit. Dneska mi například říkal jeden chlapec: To je dobře, že mám dvojku - babička mi dá „padíka“ (50 Kč). (smích). Je to individuální.

Tazatel: Vy sama jste rodičem? Jak staré je Vaše dítě? Máte stejný názor na systém z obou pohledů (pedagog/rodič)?

A: Ano, můj syn chodí do třetí třídy a musím říct, že on je zrovna premiant (smích), takže já zatím nemám potřebu se tam dívat moc často, koukala jsem tam asi dvakrát. Navíc já mám se synem vztah dobrý, on když dostane třeba dvojku, tak je smutný a hned mi to řekne. Spíš mi jeho paní učitelka řekla, že má tolik jedniček, že se jí ani nevejdou do systému, že je tam málo kolonek. Takže to je možná jediná nevýhoda elektronického systému. (smích) Je to různě nastavené, na prvním stupni je těch známek víc, já mám na druhém stupni například 30 známek za pololetí a na prvním 50.

Tazatel: Souhlasíte tedy s tím, aby ty elektronické žákovské byly zavedeny na všech školách bez ohledu na věk dětí - na základních školách i na středních?

A: Ano, určitě.

Tazatel: Setkala jsem se s názorem, že každý rodič doma nemá internet nebo počítač. Pak je problém, že se rodiče nedostanou ke známkám?

A: Samozřejmě se to stává, ale není problém, aby se ten rodič domluvil s třídním učitelem/učitelkou, aby mu například jednou měsíčně vytiskl přehled, tam jsou ty známky všechny pak vidět.

Tazatel: Myslíte si, že záleží na věku učitele při práci se systémem?

A: Rozhodně. Jelikož jsem s tím systémem už pracovala, tak jsem pomáhala kolegům, aby se v tom vyznali - zpracovala jsem pro ně manuál. Pak s tím nepracovali nějakou dobu, takže to zase zapoměli. Na věku to ale asi nezáleží, spíš každý má k tomu počítači jiný vztah.

Tazatel: Absolvovaly jste nějaké školení například na předchozí škole ohledně práce se systémem?

A: Na některých školách školení mají, ale my jsme si pomáhali spíše s ostatními kolegy.

Tazatel: Spletla jste někdy známku u nějakého žáka?

A: Když zapisujeme známky na vysvědčení, tak je vedeme i v papírové formě. Mám seznam známek všech žáků a potom, když ho předávám kolegyni – třídní učitelce dané třídy – tak ho kontroluji i s těmi známkami co jsou v systému. Ale stalo se mi například, že jsem jedné žákyni zapsala omylem 5 a přitom dostala 2, celé jsem to posunula o jeden řádek. Naštěstí se na to včas přišlo, takže se zase tak moc nestalo. Proto děti neustále upozorňuji, aby si i samy ty známky kontrolovaly. Já si třeba neustále vedu svůj notes a ty známky přepisuju z toho.

Tazatel: Co si myslíte o tom, že by mladší děti (zejména v první a druhé třídě) měly dostávat spíše razítka nebo jiné formy hodnocení?

A: U nás na základní škole děti mají svůj notýsek a žákovskou. Já osobně jsem takhle malé děti nikdy neučila, takže to nedokážu posoudit.

Tazatel: Já Vám děkuji za rozhovor, bylo to velice příjemné a Vaše odpovědi pro mě mají velký přínos. Nashledanou.

A: Není vůbec zač, jsem ráda, že můžu přispět takovému výzkumu, jestli budete ještě něco potřebovat, můžete se na mě kdykoliv obrátit. Nashledanou.